

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vývoj a perspektivy kanadského federalismu

Hana Voltrová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy - britská a americká studia

Bakalářská práce

Vývoj a perspektivy kanadského federalismu

Hana Voltrová

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce, PhDr. Davidu Šancovi, Phd., za cenné rady, čas a trpělivost, které mi věnoval při jejím zpracování.

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Federalismus a federace	11
2.1 Teorie federalismu	11
2.2 Vznik federací	12
2.3 Charakteristické znaky federace	13
2.4 Typy federalismu	15
2.5 Asymetrický X symetrický federalismus	15
2.6 Rozdělení pravomocí ve federaci.....	16
2.7 Instituce ve federacích.....	17
3 Kanadský federalismus de jure	18
3.1 Základní informace	18
3.2 Administrativní členění. Rozdíly mezi členskými jednotkami	19
3.3 Dělení moci	20
3.3.1 Federální úroveň.....	20
3.3.2 Provinční úroveň	21
3.3.3 Teritoriální úroveň	22
3.3.4 Lokální úroveň	22
3.4 Intergovernmentální vztahy	23
3.5 Pravomoci jednotlivých složek federace.....	24
3.5.1 Pravomoci federální vlády	24
3.5.2 Pravomoci provinční vlády	24
4 Vývoj a formování kanadského federalismu.....	26
4.1 Formování a vývoj kanadské federace do roku 1867.....	26
4.2 Formování a vývoj kanadské federace do roku 1982.....	31
4.2.1 Organizace nového státu	31
4.2.2 Rozšiřování území.....	31
4.2.3 Události ovlivňující kanadskou federaci	33
4.3 Formování a vývoj kanadské federace do současné doby.....	39
5 Vztah původních obyvatel ke kanadské federaci	47
5.1 Úvod do situace.....	47
5.2 Smlouvy	48
5.3 Smluvní federalismus.....	49
5.4 Vztahy mezi původními obyvateli a kanadskou federální vládou	49

5.5	Boj původních obyvatel o samostatnost.....	54
5.6	Současná situace	56
5.7	Perspektivy původních obyvatel v rámci kanadské federace.....	57
6	Problémy a perspektivy kanadské federace	60
6.1	Stephen Harper a jeho koncept <i>open federalism</i>	60
6.2	Kanada a Québec	60
6.3	Výzvy pro kanadskou federaci.....	63
7	Závěr	66
8	Seznam použitých zdrojů.....	70
8.1	Prameny	70
8.2	Literatura.....	70
8.3	Internetové zdroje	77
9	Resumé.....	82

1 Úvod

Důvodů, proč se některé státy rozhodnou své vnitřní území a tím spojenou administrativu uspořádat do podoby federace, je mnoho. Těmi nejznámějšími důvody jsou velká rozloha státu a s tím spojené nesnáze ve výkonu moci, historický vývoj nebo heterogenní obyvatelstvo například v jazykovém či náboženském hledisku.

V případě Kanady se jedná o kombinaci všech výše zmíněných příčin vzniku federace. Kanada totiž představuje specifický typ federace. Asymetričnost, tedy rozdílný status členských jednotek, se pojí s rozlehlým územím státu a s heterogenním složením kanadského obyvatelstva, a to ji činí jedinečnou a zajímavou.

Dnešní Kanadčané jsou z převážné většiny potomky evropských osadníků, kteří přicházeli od přelomu 15. a 16. století. Od samého počátku evropského osídlení Kanady tedy docházelo k utváření zdejší jedinečné multikulturní společnosti. Kanadské obyvatelstvo je tak dnes velmi heterogenní, poněvadž se tam mísí vlivy nejen evropské, ale v současnosti i asijské. Nesmí se ovšem zapomenout ani na komunitu kanadských původních obyvatel.

Nejpočetnější a nejvýraznější menšina v dosud převažující anglofonní společnosti, kterou tvoří frankofonní Kanadčané obývající především provincii Québec, dává dlouhodobě najevo nespokojenost se svým postavením v rámci celé kanadské federace. Z tohoto důvodu se Kanada, přestože v současné době patří k nejvyspělejším a nejrozvinutějším státům na světě s perfektně fungujícím demokratickým zřízením, musela v nedávné minulosti potýkat s hrozbou rozpadu. Toto vše z Kanady vytváří originální objekt pro výzkum.

Přetrvávající nacionalismus frankofonních Kanadčanů, jejich touha po osamostatnění a s tím spojená snaha o odtržení Québecu od Kanady jsou hlavním důvodem, proč jsem v této bakalářské práci největší pozornost věnovala právě problematice Québecu.

Cílem této bakalářské práce je analýza kanadského federalismu. Nejprve na základě teorie federalismu představím federalismus v Kanadě včetně jeho specifik. Budu tedy hledat odpověď na otázku, jestli kanadský federalismus odpovídá předpokladům a splňuje znaky federace, představené v teoretické části.

V rámci zkoumání kanadské federace a federalismu budu hledat na základě dosavadního historického a politického vývoje, nastudované literatury a získaných informací a s ohledem na kanadský ústavní systém odpovědi na následující otázky: „*Co utvářelo a formovalo kanadskou federaci?*“, „*Mají tyto události vliv na kanadskou federaci i v dnešní době?*“, „*Ohrožuje v současné době něco fungování kanadské federace?*“ a „*Čelí Kanada aktuálně hrozbě rozpadu?*“ Zároveň se pokusím i nastínit možný budoucí vývoj kanadské federace.

Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V první, teoretické, části se budu věnovat teorii federalismu. Druhou část této práce, kterou lze nazvat praktickou, jsem rozdělila na několik tematicky odlišných kapitol. Nejprve s ohledem na teoretický rámec provedu analýzu kanadské federace a jejího fungování.

V dalších kapitolách se poté budu zabývat vývojem a formováním kanadské federace od příchodu Evropanů do dnešní doby. Ke správnému pochopení současné situace v Kanadě je totiž nutné připomenout historický vývoj, a to především soupeření Francouzů a Britů na tomto území, které vyvrcholilo mezi lety 1756 – 1763 Sedmiletou válkou. Počátky problematického soužití frankofonního a anglofonního obyvatelstva je nutno hledat právě v této době. Jelikož problémem pro kanadskou federaci však není pouze québecká otázka, tak v následující kapitole uvedu problémy, které kanadskou federaci ohrožují a případně by mohly zásadním způsobem ovlivnit její další vývoj. Pozornost jsem rovněž věnovala i problematice kanadských původních obyvatel. Kanadská federální vláda je totiž nucena řešit problematické vztahy nejen mezi většinovým anglicky hovořícím a menšinovým francouzsky hovořícím

obyvatelstvem, ale také vzájemné problematické vztahy mezi původně evropskou majoritou a minoritou původních obyvatel Kanady.

Analýzu kanadského federalismu jsem provedla převážně z historicko-politického hlediska. Současně jsem zmínila především právě historicko-politické aspekty, které měly svou roli a spojitost s formováním a vývojem kanadské federace.

Jsem si vědoma toho, že federální uspořádání státu je úzce spojeno i s ekonomickými otázkami, především s problematikou výběru daní a následného přerozdělování zisků mezi jednotlivé složky federace. V této práci jsem se ale ekonomikou kanadské federace zabývala jen okrajově.

Informace pro zpracování této práce jsem čerpala z převážné většiny v anglicky psané literatuře, konkrétně v odborných člancích psaných kanadskými autory. V České republice totiž tomuto tématu není věnována dostatečná pozornost. Publikace psané českými autory jsem využila především v kapitole věnované teorii federalismu.

Velké množství informací a podkladů pro zpracování textu jsem našla na oficiálních internetových stránkách institucí, například kanadské vlády či parlamentu, a v oficiálních dokumentech a v kanadských ústavních zákonech.

Jak jsem již zmínila, nejvíce jsem čerpala informace z odborných článků, ovšem v kapitole týkající se vývoje kanadského federalismu jsem pro propojení informací do plynulého textu často využila dvou stejnojmenných knih s názvem *Dějiny Kanady*, a pak internetového portálu *Canada in the Making*.

V poslední kapitole věnované vyhlídkám do budoucnosti, jsem kromě odborných článků pracovala i s elektronickou verzí novinových článků, které komentují situaci a možné vyhlídky Québecu v období před a po konání provinčních voleb z podzimu 2012. Publikací věnujících se perspektivám kanadské federace je totiž velmi malé množství. Celkově problematika kanadského federalismu nepatří mezi kanadskými politology k nejoblíbenějším a zájem o toto téma stále klesá (Fafard – Rocher 2009: 305 – 306; Craigie 2010: 303).

Tato práce je jedinečnou případovou studií, jelikož v ní půjde především o analýzu a popis vnitřního fungování a federativního uspořádání Kanady, tedy o *„úsilí o celostní a hluboké porozumění komplexním fenoménům bez ambice přispět k prohloubení poznání o fenoménech jiných“* (Kořan 2008: 34).

K sepsání této případové studie byla jako metoda využita obsahová analýza textů a kvalitativních dat, pomocí které jsem vyhodnotila texty a získané informace a data (Fiala – Schubert 2000: 42). Tyto získané informace jsem následně zpracovala. Dohromady tedy pak vytvořily kompilaci.

2 Federalismus a federace

2.1 Teorie federalismu

První federální zřízení, podobná těm, která známe ze současnosti, lze datovat do období 17. a 18. století. Ovšem úplně první zmínky a náznaky o existenci toho, co dnes nazýváme federalismem, nalezneme ve spise *Politica Methodice Digesta* z roku 1603. Autor tohoto spisu, Johannes Althusius, je proto pokládán za zakladatele moderního federalistického myšlení (Føllesdal 2010).

Existuje nespočet definicí a vysvětlení, co to vlastně federalismus znamená. Z poloviny 19. století pochází definice Pierra-Josepha Proudhona, který federalismus označil jako „*sociální doktrínu, filozofii a globální pohled na společnost, srovnatelnou s ostatními ismy, jako je liberalismus nebo socialismus*“ (Cameron – Falletti 2005: 245).¹

Robert A. Dahl pohlíží na federalismus jako na systém dvojí suverenity, „*ve které jsou některé záležitosti výlučně v kompetencích určitých místních jednotek – kantonů, států, provincií – a jsou dle ústavy pod rozsahem autority národní vlády, a kde jisté ostatní záležitosti jsou ústavně odděleny od rozsahu autority menších jednotek*“ (Dahl cit. dle Cameron – Falletti 2005: 257).²

Andreas Føllesdal popisuje federalismus jako „*teorii nebo obhajobu principů, kdy dochází k dělení moci mezi členské jednotky a společné instituce*“ (Føllesdal 2010).³ Føllesdal také upozorňuje, že ve federacích je suverenita, na rozdíl od unitárních států, necentralizovaná. Každá úroveň moci má vlastní autoritu a samostatně řídí jasně určené oblasti. Obvyklá praxe ukazuje, že centrální vláda spravuje obranu a zahraniční politiku celého státu (Føllesdal 2010).

---

¹ V originálním znění: „*as a social doctrine, a philosophy, and a global view of society, that is, an ism like liberalism or socialism.*“

² V originále: „*in which some matters are exclusively within the competence of certain local units – cantons, states, provinces – and are constitutionally beyond the scope of the authority of the national government, and where certain other matters are constitutionally outsider the scope of the authority of the smaller units.*“

³ V originále: „*the theory or advocacy of federal principles for dividing powers between member units and common institutions*“

Pojem federace potom znamená výsledek převedení teorie federalismu do praxe (Hloušek – Kopeček – Šedo 2011: 218).

2.2 Vznik federací

V minulosti se pojmem federace označovalo spojení dvou a více nezávislých států. Hlavní příčinou vzniku prvních federací byla především snaha o obranu před společným nepřítelem (Hloušek – Kopeček – Šedo 2011: 219; Rodden 2004: 489), popřípadě touha zastávat výraznější a významnější pozici v mezinárodním systému či snaha o navýšení ekonomické prosperity, k níž by vedlo odstranění vnitřních překážek bránících volnému obchodu (Heywood 2008: 202; Føllesdal 2010).

Postupem času a s rostoucí územní rozlohou některých států se objevily ještě další významné důvody, které spolu úzce souvisely a které vedly k pozdějšímu federálnímu uspořádání. Velká rozloha států postupně znemožňovala efektivnímu vykonávání úřední moci z centra (Heywood 2008: 202).⁴

Zároveň lze říci, že s rozlehlejším územím státu přímo souvisí vyšší pravděpodobnost etnické a kulturní heterogenity obyvatel. Federální zřízení umožňuje a zajišťuje národnostním menšinám ochranu jejich jedinečnosti a práv (Føllesdal 2010; Klíma 2006: 232; Watts 1998: 126).

Vznik federací je obecně chápán jako smluvní spojení určitých jednotek, které později vytvořily jednotlivé segmenty federací a kterým je nově vzniklá entita nadřazená (Klíma 2006: 233). Jednotlivé členské jednotky nemohou z federace vystoupit (Klíma 2006: 243).

Tyto federativní jednotky mají své vlastní označení, které se liší federaci od federace. Nejčastější názvy pro tyto subjekty jsou státy, země, republiky, kantony, provincie či teritoria (Klíma 2006: 239).

Karel Klíma ovšem vznik federací na základě smlouvy mezi dvěma či více nezávislými aktéry považuje jen za jednu možnost. Jako další možnosti uvádí

---

⁴ Karel Klíma uvádí, že federace nejčastěji vznikaly na základě rozlehlosti území daného státu (Klíma 2006: 242).

například přeměnu konfederace na federaci či změnu statusu, konkrétně povýšení, regionálních územních celků (Klíma 2006: 233).⁵

Za první federální stát moderního typu je považováno Švýcarsko, následované Spojenými státy americkými (McCoy 2001: 7 – 8).

2.3 Charakteristické znaky federace

Nejprve je nutno zdůraznit, že jednotlivé federace se od sebe velmi odlišují. Není tedy možné říct, že existuje jeden typ či koncept federace, který by platil na všechny státy na světě, jež využívající tuto formu vnitřního uspořádání (Heywood 2008: 200).

Federální systém lze aplikovat a nalézt jak u monarchií, tak u republik, jak u států s parlamentním, tak i s prezidentským režimem (Cameron – Falletti 2005: 256). Ronald L. Watts rovněž upozorňuje, že federální systém není statický, ale že se ve svých strukturách v průběhu času neustále mění a vyvíjí (Watts 1998: 128).

Navzdory tomu všemu ale Watts sepsal celkem šest znaků, kterými se ve většině případů federace vyznačují. Dohromady tyto charakteristické znaky federace tvoří její *ideální typ*,⁶ který se ale ne vždy podaří v praxi přesně naplnit. Mezi charakteristické rysy federace patří:

- Rozdělení moci výkonné na dvě roviny, jejichž účinnost dopadá přímo na občany
- Moc je rozdělena nejen na moc výkonnou a zákonodárnou. Toto, ale také její rozdělení mezi zmíněné dvě roviny vlády a následné poskytnutí autonomie oběma subjektům, je zaneseno v ústavě
- Ústava států s federálním zřízením má psanou podobu a k její případné změně je potřeba získat souhlas většiny segmentů federace

---

⁵ Jako příklad autor uvádí vznik Belgie.

⁶ Kurzíva v originále

- Zastoupení jednotlivých segmentů federace probíhá ve většině případů prostřednictvím a obsazením druhé komory federálního parlamentu
- Spory mezi vládami se řeší rozhodčí procedurou
- V případě překrývání kompetencí a pravomocí federace a jednotlivých regionů dochází ke spolupráci mezi institucemi a procesuálními kanály (Hloušek – Kopeček – Šedo 2011: 220).

Jak již bylo řečeno dříve, tak federace byly a jsou výsledkem smluvního spojení původně nezávislých jednotek. Federace znamená kombinaci dvou úrovní vlády, na jedné straně vládu centrální čili federální, na druhé straně vlády jednotlivých složek federace (Watts 1998:121).

Předmětem smluv se rovněž stalo rozdělení kompetencí a pravomocí mezi centrální vládu a vládu jednotek, především otázky ohledně legislativy, administrativy a výběru daní (Watts 1998: 121). Je totiž nutné poznamenat, že navzdory mnohdy silné touze jednotlivých segmentů stát se součástí větší sjednocené entity, tak si zároveň i chtěly zachovat právo na řešení vlastních záležitostí, popřípadě toto právo chtěly získat (Watts 1998: 123 – 124).

Toto rozdělení pravomocí je pevně ukotveno v ústavě a nemůže dojít k jeho jednomyslné změně (Føllesdal 2010). Politická reprezentace je samostatně volena pro konkrétní úroveň moci a tyto se následně zodpovídají svým vlastním voličům (Cameron – Falleti 2005: 257).

Ošetřen by rovněž měl být status regionálních menšin (Cameron – Falleti 2005: 264). Federální systém a s ním spojená autonomie jednotlivých regionů je totiž nejlepším možným způsobem, jak zajistit těmto národnostním menšinám co největší možnou ochranu a práva (Watts 1998: 126). Zároveň poslouží preventivně před nejrůznějšími konflikty mezi jednotlivými etnickými a kulturními skupinami (Rodden 2004: 489).

Watts mimo jiné tvrdí, že na světě stále větší počet lidí zastává takový názor, že federalismus díky rozdělení kompetencí a vlády mezi centrální

federální úroveň a úroveň jednotek dokáže nejlépe ochránit a zvýraznit identitu národnostních menšin. Dle těchto přívrženců federální zřízení rovněž nejlépe kopíruje multinacionální realitu, která vládne současnému světu (Watts 1998: 118).

2.4 Typy federalismu

V závislosti na vymezení a rozdělení kompetencí mezi centrální a regionální vládu lze definovat dva modely federalismu:

- Duální federalismus je založen na striktním oddělení pravomocí mezi centrum a jednotky.
- Kooperativní federalismus naopak umožňuje prolínání kompetencí a spolupráci mezi oběma rovinami vlády (Hloušek – Kopeček – Šedo 2011: 221).

Andrew Heywood jako příklad prvního typu federace uvádí Spojené státy americké, k druhému typu přiřazuje Kanadu či Austrálii (Heywood 2008: 203).

2.5 Asymetrický X symetrický federalismus

Symetrie ve federalismu znamená, že federace je tvořena jediným typem členské jednotky o stejném označení, a že všechny tyto členské jednotky disponují shodnými pravomocemi. Naopak v asymetrické federaci nalezneme rozdílné regiony s odlišnými názvy, které ale především disponují rozdílnými pravomocemi (Føllesdal 2010; Klíma 2006: 239).

Důvody asymetrického federalismu mohou být například heterogenita mezi obyvatelstvem daného federálního státu či rozdílné bohatství a vyspělost jednotlivých složek federace. Problematikou symetrického a asymetrického federalismu se jako první výrazně zabýval C. D. Tarlton a jako příčiny politické asymetričnosti udával například kulturní, ekonomické či demografické aspekty, které vedou k odlišnostem mezi jednotlivými jednotkami federace a následně mohou ovlivnit i vzájemné vztahy nejen mezi jednotkami samotnými, ale také

mezi jednotkou a federací celkově (Watts 1998: 123).

Karel Klíma nabízí ještě další označení pro tyto typy federací, které odkazují na jejich původ vzniku. Symetrické federace nazývá smluvními, asymetrické ústavními (Klíma 2006: 240).

2.6 Rozdělení pravomocí ve federaci

Jednotlivé členské jednotky federací na první pohled připomínají samostatné státy, jelikož disponují některými atributy typickými pro stát.⁷ Nejdůležitějším rozdílem je rozdělení pravomocí a kompetencí. Ve federacích došlo k převedení části pravomocí z úrovně regionální na úroveň federální.

Nejčastějším způsobem je rozdělení kompetencí mezi dvě úrovně, kdy dochází ke striktnímu oddělení a vymezení oblastí, kterými se zabývá buď pouze federální vláda či vláda federálních subjektů. Toto rozdělení je vymezeno a zapsáno v ústavách, a to jak v ústavě federální, tak opět ústavě regionální. Do tohoto typu se řadí státy jako USA, Kanada, Brazílie či Argentina (Klíma 2006: 244).⁸

Mezi kompetence národní federální vlády většinou patří celní politika, regulace obchodu, kontrola národní měny či bezpečnostní otázka celého státu (Rogers 1935: 339- 340). Naopak v kompetencích jednotlivých provinčních jednotek jsou oblasti jako například kultura, školství či sociální politika (Hueglin 2003: 287).

Andrew Heywood udává jako přednost federalismu skutečnost, že díky distribuci vládní moci a s tím spojenému jevu brzd a vyvažování dochází k lepší ochraně jedince a jeho svobod (Heywood 2008: 205).

---

⁷ Jako příklad lze uvést občanství subjektu federace (Klíma 2006: 244).

⁸ Autor uvádí ještě další dva způsoby dělení kompetencí, tedy mezi tři nebo čtyři úrovně. V případě tří sfér se pravomoci dělí mezi federální, regionální a tzv. konkurující sféru, v případě dělení na čtyři sféry se připojuje i tzv. společná či dělená sféra (Klíma 2006: 245).

2.7 Instituce ve federacích

Základním úkolem federálních institucí je ochrana území daného státu a obyvatel v něm žijících. S obyvatelstvem se pojí ještě jedna důležitá povinnost, a to v případě většího počtu národnostních skupin zajistit všem občanskou rovnoprávnost a v případě nutnosti zabránit konfliktům mezi těmito skupinami. Ve federacích tyto činnosti vykonávají sdílené instituce, a to především prostřednictvím spolupráce, ke které mezi nimi dochází (Watts 1998: 125).

Nejdůležitější institucí ve federacích je v tomto ohledu ústavní soud, který hlídá interpretaci rozdělení a vykonávání pravomocí mezi vládou federální a regionální. Je nutné zajistit, aby nedošlo ke zneužití moci, a to jak ze strany centra, tak ze strany jednotek (Watts 1998: 126; Rodden 2004: 490).

Po celou dobu existence států s federálním zřízením typu, jak jej známe dnes, se řešila otázka reprezentace jednotlivých složek federace ve federálních institucích. Platilo (a stále platí), že jednotky o malé rozloze vyžadovaly reprezentaci závislou na území, naopak jednotky s velkou rozlohou území vyžadovaly reprezentaci odvislou od velikosti populace daného segmentu federace. Výsledkem těchto debat bylo kompromisní řešení, tedy že dolní komora federálních parlamentů je obsazována v závislosti na populaci jednotlivých jednotek. Naopak obsazení horní komory federálních parlamentů je závislé na teritoriu (Rodden 2004: 490). Každou jednotku federace v horní komoře federálního parlamentu tedy zastupuje stejný počet zástupců chránících zájmy jednotlivých regionů (Cameron – Falleti 2005: 265; Heywood 2008: 204).

3 Kanadský federalismus de jure

3.1 Základní informace

Kanada a organizace její vlády má federativní podobu od samého počátku vzniku moderní Kanady, tedy od roku 1867, kdy byl přijat tzv. *The British North America Act* (The Constitution Act, 1867).^{9, 10} British North American Act, tedy kanadská ústava, nebyl sepsán na základě konceptu federalismu, jako tomu bylo v případě Spojených států amerických. Kanadská ústava je sepsána na základě ústavních zvyklostí Velké Británie. Kanada ale musela ve své ústavě a v celém politickém systému zohlednit skutečnost, že je na rozdíl od unitární Velké Británie federací (Varney 1995: 83). Kanada se tak stala nejstarší parlamentní federací na světě (Smith 2010: 85).

Kanada splňuje hlavní charakteristické rysy federace a federalismu, které byly popsány v kapitole zabývající se teorií federalismu, jako například rozdělení vlády a výkonu moci mezi dvě úrovně; psanou ústavu, v níž je toto zanesené a kterou nelze jednomyslně změnit či konkrétní způsob přerozdělování zdrojů mezi jednotlivé složky federace (Government of Canada, Privy Council Office 2012).

Kanadské federativní uspořádání je netypické a odlišuje se od ostatních federací na světě (Morton 2004). Kanada je označována za tzv. *double federation*, tedy že její federativní zřízení je odpovědí nejen na rozlehlé území, ale i na heterogenitu jejího obyvatelstva v ukazatelích, jako je například jazyk, náboženství či právo (Smith 2010: 76). Kanadské provincie také disponují většími pravomocemi a jsou silnější jak politicky, tak právně, než členské jednotky jiných federací. Dalším důvodem výjimečnosti kanadské federace je skutečnost, že s jedinou výjimkou kanadské provincie nemají vlastní psanou ústavu.¹¹ Tou výjimkou je Britská Kolumbie a ani v jejím případě se nedá mluvit o ústavě v klasickém významu slova. Jde o klasický zákon, který lze snadno

---

⁹ Do této podoby Kanada dospěla po mnoha peripetiích, které jsou podrobněji popsány v kapitole věnované kanadské historii a formování kanadské federace.

¹⁰ Od roku 1982 se pro *The British North America Act* používá název *The Constitution Act, 1867* (Makarenko 2008).

¹¹ Ovšem ani Kanada jako celek neměla dlouhou dobu klasickou psanou ústavu. Tato skutečnost je považována za dědictví britského kolonialismu s tradicí nepsané ústavy (Morton 2004).

změnit a doplnit normálním legislativním procesem. V neposlední řadě se musí zmínit absence horních komor parlamentu ve všech provinciích (Morton 2004).

V okamžiku svého vzniku byla Kanada vysoce centralizovaným státem se silnou federální vládou, ovšem s postupným převáděním pravomocí a agendy na provinční vlády došlo k oslabení centrální vlády, že dnes je Kanada považována za jeden z nejvíce decentralizovaných federálních států na světě. Ukázkovým příkladem je školství. Federální vláda nemá v této oblasti žádné pravomoci, veškerou odpovědnost za tuto agendu mají provinční vlády. Dokonce ani neexistuje federální ministerstvo školství Dle Smithse a právních výkladů i samotná kanadská ústava umožňuje posilování provincií a tedy vyšší decentralizaci (Smith 2010: 82 – 84; Klassen 2007: 1).

Federalismus vždy znamená vyvažování a kompromis mezi jednotou a rozdílností, samosprávou a sdílenou vládou či autonomií a účastí. Současná Kanada balancuje mezi ústavním právem z let 1867 a 1982. První zajišťuje silnou oporu pro federalismus a provinční moc, což umožňuje Québecu být silným, svobodným a zároveň odlišným segmentem federace, druhá zmíněná ústava naopak celou zemi sjednocuje (Laforest 2010: 10).

3.2 Administrativní členění. Rozdíly mezi členskými jednotkami

Kanadská federace se člení na 13 územních jednotek, z čehož je 10 provincií a 3 teritoria. Tyto jednotky se od sebe liší na první pohled názvem, avšak ten zásadní rozdíl tkví v ústavním statusu těchto územních celků.

Provincie mají pravomoci, samostatnost v jistých záležitostech a vlastní vládu ukotvenou v ústavě. Naopak teritoria své pravomoci a samostatnost v ústavě zapsané nemají a podléhají autoritě kanadského federálního parlamentu. V minulosti se praktikovalo, že moc byla v teritoriích vykonávána prostřednictvím federálních úředníků. Ovšem v posledních několika desetiletích došlo k významným změnám ve vztahu mezi federální vládou a teritorií. Každé teritorium získalo vlastní zákonodárné shromáždění a výkonnou radu. V této době získala teritoria i některé pravomoci (Government of Canada, Privy Council Office 2010).

Navzdory těmto změnám byl a je stále citelný rozdíl v pravomocích u provincií a teritorií, tedy v jejich ukotvení či neukotvení v ústavě. Toto, čili jeden z důvodů, proč je Kanada asymetrickou federací, má za následek, že teritoria disponují v porovnání s provinciemi mnohem menšími pravomocemi. Ovšem v posledních letech je nastaven trend jejich navyšování a posilování s cílem přiblížit teritoria co nejvíce provinciím (Government of Canada, Privy Council Office 2010; Government of Canada 2013).¹²

Dalšími rozdíly mezi provinciemi a teritorií je skutečnost, že každá provincie má na starosti svou půdu a může ovládat management a prodej veřejných statků. Naopak většina půdy v teritoriích je stále půdou federální, čili stále patří Koruně. Provincie si také mohou půjčovat na úvěr peníze, ale teritoria nikoliv. Od roku 1982 mají všechny provincie právo samostatně připojovat dodatky do své provinční ústavy. Teritoria vlastní ústavu nemají. Tuto roli zastávají federální zákony,¹³ které může upravovat pouze federální vláda (The Legislative Assembly of the Northwest Territories).

3.3 Dělení moci

3.3.1 Federální úroveň

Moc federální vlády a federálního parlamentu, sídlících v hlavním městě Ottawa, zasahuje a je uplatňována na celém území Kanady (Makarenko 2008).

Federální parlament se skládá ze dvou komor (Constitutional Act, 1867, 17). Horní komoru parlamentu neboli Senát tvoří celkem 105 senátorů (Constitutional Act, 1867, 21),¹⁴ které jmenuje generální guvernér na doporučení předsedy federální vlády (Parliament of Canada (a) 2011). Každá provincie má přesně daný počet zástupců: Ontario a Québec každý 24 senátorů; přímořské

---

¹² Kanada je tedy dalším státem, kde probíhá jev zvaný devoluce (Government of Canada, Privy Council Office 2010).

¹³ *Yucón Act, Northwest territories Act a Nunavut Act* (The Legislative Assembly of the Northwest Territories).

¹⁴ Údaje ohledně počtu senátorů se liší. Na oficiálních internetových stránkách kanadského parlamentu s datem 27. 5. 2011 je psáno 105, ovšem na tomto portálu nalezneme u data 28. 1. 2013 číslo 104 (Parliament of Canada (a) 2011; Parliament of Canada (d) 2013).

provincie Nové Skotsko a Nový Brunšvik každá 10 senátorů, Ostrov prince Edwarda 4 senátory. V případě západních provincií jsou senátorské mandáty rozděleny v přesném poměru: všechny provincie tohoto regionu, tedy Manitoba, Britská Kolumbie, Saskatchewan a Alberta disponují 6 mandáty. Tento počet senátorů vysílá do federálního Senátu rovněž Newfoundland a Labrador. Každé teritorium má právo na jednoho zástupce (Constitutional Act, 1867, 22).

Dolní komora federálního parlamentu, čili *House of Commons*, má v současné době 308 členů (Parliament of Canada (b) 2012).¹⁵ Dle ústavy by počet poslanců měl být 282, ovšem ústava povoluje úpravy jak celkového počtu poslanců, tak počet poslanců připadajících na jednotlivé provincie (Constitutional Act, 1867, 37; 51).

Kabinet kopíruje skutečnou heterogenitu Kanady a to ve všech významech. V kabinetu musí být zástupci nejen všech provincií, ale také zástupci všech jazykových, náboženských a rasových skupin (Smith 2010: 81).

Soudní moc na federální úrovni představují Nejvyšší soud Kanady, Federální soud a Federální odvolací soud (Makarenko 2008).^{16, 17}

3.3.2 Provinční úroveň

Každá provinční vláda disponuje kompetencemi k řízení a správě svého konkrétního území. Ústava přesně udává, jaké pravomoci může daná provincie vykonávat. V tomto rozmezí si každá jednotlivá provincie nezávisle na ostatních provinciích tvoří vlastní zákony.

Každá provincie má nejen vlastní vládu, ale i jednokomorový zákonodárný sbor. Oboje tyto instituce obvykle sídlí v hlavním městě dané provincie. V čele všech provincií je guvernér, jehož pravomoci jsou stejně jako u

---

¹⁵ Údaje ohledně počtu poslanců kanadské dolní komory parlamentu se také odlišují. Na oficiálních internetových stránkách kanadského parlamentu s datem 15. 6. 2012 a na oficiálních stránkách kanadské vlády v sekci zabývající se statistickým vyhodnocením posledních federálních voleb s datem 11. 9. 2009 je uveden počet poslanců 308 (Parliament of Canada (b) 2012; Government of Canada 2009). Ovšem na již zmíněném portálu kanadského parlamentu se nachází u data 28. 11. 2012 i údaj 312 poslanců (Government of Canada (c) 2012).

¹⁶ V originále *Supreme Court of Canada, Federal Court a Federal Court of Appeal*.

¹⁷ Federální soud byl založen v roce 1971, ovšem v roce 2003 došlo k jeho rozdělení na dva subjekty. Prvním je stejnojmenný Federální soud, druhým je Federální odvolací soud (Federal Court 2012).

generálního guvernéra omezeny a mají čistě ceremoniální charakter.

Soudní síť provincií kopíruje přibližně systém soudů na celostátní federální úrovni. Provinční soudy jsou ale podřízené Nejvyššímu soudu Kanady (Makarenko 2008).

3.3.3 Teritoriální úroveň

Protože teritoria a teritoriální úroveň vládnutí není zanesena v kanadské ústavě a nedisponují tedy vlastní autonomií, jejich pozice a postavení vůči federální vládě je podřízenost. Navzdory tomu teritoria mají kompetence k tvorbě, vydávání a uplatňování vlastních zákonů, které budou platit na daném území, a to v záležitostech jako je zdravotnictví, školství či sociální politika. Dokonce mají i vlastní zákonodárny sbor. Teritoria jsou ale podřízena federální vládě v legislativní otázce, kdy federální vláda teritoriím určí primární rámec jejich kompetencí. Druhou agendou, v níž nemohou teritoria samostatně rozhodovat, je otázka vlastnictví půdy a neobnovitelných přírodních zdrojů (Makarenko 2008; White 2002: 96 – 97).

V čele teritorií je komisař a jeho funkce a role je opět totožná s funkcí generálního guvernéra a guvernérů jednotlivých provincií, tedy pouze ceremoniální (Makarenko 2008).

Skutečnost, že teritoria nejsou ústavně uznána, má za následek, že se oficiálně nemohou vyjadřovat a hlasovat v otázce změn ústavy, tedy tvorby dodatků k ní. V praxi se ovšem zástupci teritorií těchto jednání účastní (Makarenko 2008; Constitutional Act, 1982, 37.1).

3.3.4 Lokální úroveň

Poslední z úrovní, na které se dělí kanadská vláda a která, stejně jako teritoriální vláda, není zapsána v kanadské ústavě, je úroveň lokální neboli místní. Pod tímto názvem lze najít nejrůznější obecní, městské či jinak regionálně ohraničené samosprávy, do jejichž kompetencí patří pouze správa daného omezeného území. V praxi jsou více než vládě federální podřízené přímo vládě provinční či teritoriální (Makarenko 2008).

3.4 Intergovernmentální vztahy

Kanadská ústava jasně a přesně rozděluje pravomoci mezi vládu federální a vládu provinční, přesto v praxi dochází velmi často ke střetu, tedy že určitý problém zasahuje jak do kompetencí provincií, tak kompetencí federace celkově.

Jedná se například o problematiku původních obyvatel, zemědělství, imigrace, zdrojů energie a nerostných surovin, rybolovu, či podporu v nezaměstnanosti. V poslední době se třecí plochou ve vztazích mezi federální a provinčními vládami stává obchod, včetně mezinárodního. Provincie, na jejichž území se nacházejí zásoby důležitých vývozních artiklů, vyžadují větší možnost zapojení se do těchto obchodních styků (Stevenson 2008: 86 – 88).

K nejintenzivnější spolupráci dochází pochopitelně mezi federální a provinční úrovní vlády a poté mezi provinční a lokální úrovní vlády (Leach 1981: 11).

Kanada se tedy může chlubit vysoce propracovanými mechanismy spolupráce a rozvinutými vztahy mezi jednotlivými úrovněmi vlády. Dochází mezi nimi nejen k nejrůznějším vyjednáváním, ale také k výměně informací či ke snahám o koordinaci institucí na obou úrovních. Přestože jsou v Kanadě tyto intergovernmentální vztahy vysoce ceněné, tak nejsou ukotveny v ústavě ani zanesené v jakémkoliv jiném zákoně. Navzdory mnohým úspěchům jde o pouze neformální způsob řešení situace (Government of Canada, Privy Council Office 2011).

Nejvýznamnějším mechanismem jsou konference konané za účasti předsedů vlád všech deseti provincií a předsedy federální vlády. Předsedové provinčních vlád se setkávají ještě na jedné konferenci, kde ale již není přítomen předseda federální vlády (Stevenson 2008: 98 - 100).

3.5 Pravomoci jednotlivých složek federace

V Kanadě se moc dělí mezi vládu federální a vlády provinční. Každá z těchto úrovní disponuje specifickými pravomocemi, do nichž si většinou oba celky vzájemně nezasahují.

3.5.1 Pravomoci federální vlády

Mezi výsadní pravomoci a agendu federální vlády patří například správa veřejných dluhů a majetku, regulace obchodu, pojištění v nezaměstnanosti, poštovní služby, statistika a sčítání lidu, obrana, armáda a námořnictvo, zajištění platů a diet úředníkům federální vlády, loďstvo a vše spojené s plavbou, mořský i sladkovodní rybolov, měna a ražba peněz, problematika bankrotů a insolvence, sjednocení mír a vah, udělování patentů vynálezům a objevům, autorské právo, otázka původních obyvatel a rezervací, v nichž žijí, či kriminální právo a s tím spojené zakládání a správa věznic (The Constitutional Act, 1867, 91).

Mezi pravomoci federální vlády se rovněž započítává správa teritorií (Constitutional Act, 1982, 32).

3.5.2 Pravomoci provinční vlády

Mezi výsadní pravomoci a agendu jednotlivých provincií patří přímý výběr daní pro provinční účely, možnost půjčování peněz na úvěr, zakládání a správa nápravných zařízení, správa a vedení veřejných statků a půdy náležejících provincií, zakládání a správa nemocnic a nejrůznějších azylových či charitativních zařízení, ochrana občanských a vlastnických práv v rámci provincie, záležitosti a spolupráce institucí vykonávajících moc na lokální úrovni, udělování licencí obchodům, salonům, tavernám, začlenění nových společností či udílení trestů za porušení provinčního práva (Conatitutional Act 1867, 92). Dalšími významnými pravomocemi disponují provincie v otázce školství a vzdělání (Constitutional Act, 1867, 93).

Každá provincie má rovněž exkluzivní právo rozhodování v záležitostech lesnictví, nerostných surovin a neobnovitelných zdrojů energie nalézajících se na jejím území (Constitutional Act, 1867, 92A).

V ústavě je také zanesen rovnoprávný status anglického a francouzského jazyka, což znamená povinnost užívat obou jazyků ve federálním parlamentu a

ostatních federálních institucích. Veškeré zákony, zápisy z jednání či zpravodajství z federálního parlamentu se tisknou jak anglicky, tak francouzsky, a obě verze jsou si rovné (Constitutional Act, 1867, 133; Constitutional Act, 1982, 16; Constitutional Act, 1982, 18).

Poslanci federálního parlamentu mají při jednáních a debatách možnost výběru, v jakém jazyce tak budou konat (Constitutional Act, 1982, 17) a všichni občané Kanady mají právo na to, aby mohli ve všech institucích a úřadech komunikovat opět jak anglicky, tak francouzsky (Constitutional Act, 1982, 20).

4 Vývoj a formování kanadského federalismu

4.1 Formování a vývoj kanadské federace do roku 1867

Základy současných problémů mezi anglofonními a frankofonními Kanadany je nutno hledat v hluboké minulosti. Kanada byla objevena italským mořeplavcem v britských službách Johnem Cabotem, který v roce 1497 přistál na území dnešního Newfoundlandu. Ovšem první významné objevy a osídlení v těchto místech byly učiněny zásluhou skupiny Francouzů vedené Jacquesem Cartierem po roce 1534. Cartierovu přítomnost dodnes připomínají názvy Montréal, řeka svatého Vavřince či samotná Kanada.

Již v této době si Francouzi uvědomili obchodní potenciál tohoto území, tedy lesy, kožešinovou zvěř (speciálně bobry) a rozsáhlá loviště ryb. Výsledkem tohoto zjištění bylo zformování kolonie Nové Francie. Prvním opravdovým francouzským sídlem se v roce 1608 stal Québec. Život tamních obyvatel byl skromný a nesnadný kvůli častým střetům s místními Indiány (Rovná – Jindra 2012: 25 - 29).

Od počátku 17. století se na kanadském území začali usazovat i osadníci původem z Velké Británie. První britská kolonie na území dnešní Kanady vznikla v roce 1627 pod názvem Nové Skotsko.¹⁸ Druhé významné britské osídlení se nacházelo v oblasti Hudsonova zálivu, kde byla roku 1670 založena Společnost Hudsonova zálivu (Tiškov – Košelev 1986: 27, 49; Rovná – Jindra 2012: 34).

K prvním konfliktům mezi osadníky došlo záhy. Konflikty na severoamerickém kontinentu mezi osadníky britského a francouzského původu téměř kopírovaly velmocenské konflikty mezi Velkou Británií a Francií, které se odehrávaly na evropském kontinentě. Klíčovým okamžikem, který ovlivnil další vývoj v oblasti, byla tzv. sedmiletá válka v letech 1756 - 1763. V této válce zvítězila Velká Británie a získala v Severní Americe veškeré území, které do té doby patřilo Francii (Rovná – Jindra 2012: 35 - 38).¹⁹

---

¹⁸ Provincie Nový Brunšvik vznikla roku 1784 vyčleněním z Nového Skotska, a to na základě rozhodnutí z Londýna (Tiškov – Košelev 1986: 72).

¹⁹ Tato událost vešla do dějin pod jednoduchým názvem „*Conquest*“ (Rovná – Jindra 2012: 42).

Každá ze zúčastněných stran na *Conquest* pohlíží naprosto jinak. Frankofonní Kanadčané tuto událost dodnes považují za příčinu následných represí a utiskování. Oproti tomu dle anglofonních Kanadčanů tento okamžik vedl ke sjednocení dvou rozdílných národností a k budování společného státu v rámci britského impéria. Pravdou ovšem je, že Britové okamžitě začali se snahou poangličtit francouzsky hovořící obyvatele a odepřeli jim mnoho práv, což se v následujících letech projevilo i postupným ekonomickým úpadkem Québecu (Rovná – Jindra 2012: 42, 45; Tiškov – Košelev 1987: 63 - 65).

Koncem 60. let 18. století požadovala menšina anglofonních obyvatel Kanady od Velké Británie stejná práva a svobody, jakými disponovali britští osadníci třinácti kolonií v Nové Anglii. Jako částečnou reakci na tyto požadavky vydal Londýn v roce 1774 tzv. *Québec Act* (Rovná – Jindra 2012: 46).²⁰

Tento dokument rozšířil územní rozlohu Québecu, frankofonním obyvatelům povolil svobodně vyznávat katolickou víru, užívat nadále francouzský občanský zákoník a naopak jim odpustil přísahu věrnosti protestantské královně Alžbětě I. V čele kolonie zůstával guvernér, který jmenoval členy Zákonomárné rady (Rovná – Jindra 2012: 46 – 47; *Canada in the Making* (a); *Canada in the Making* (b)).

Anglofonní obyvatelé si uchovali vlastní britské zvykové právo, ovšem jinak přijali *Québec Act* s velkou nechutí. Nesouhlasili s privilegií pro frankofonní část obyvatel a hlavně jim vadila absence voleného shromáždění, jehož členy by byli pouze protestanti (Rovná – Jindra 2012: 46 – 47).

V následujících letech ovlivnily dění v Kanadě události, které se odehrávaly v její bezprostřední blízkosti, tedy vznik Spojených států amerických a následný útěk tisíců přívrženců britské monarchie právě do Kanady. Náhlý příchod takového množství anglicky hovořících lidí znamenal změnu ve struktuře kanadské společnosti, ovšem i tak anglofonní obyvatelstvo tvořilo jen asi 10% z tehdejších 160 000 obyvatel kolonie. Rostoucí, avšak pořád menšinové anglofonní obyvatelstvo stále hlasitěji volalo po ústavní změně. V uplynulých

---

²⁰ Tento Celý název tohoto dokumentu zní „*An Act for making more effective Provision for the Government of the Province of Quebec in North America*“ (Foulds).

letech dosáhli v porovnání s frankofonními obyvateli významných ekonomických úspěchů a nyní požadovali i větší politický vliv (Rovná – Jindra 2012: 48 – 51).

V červnu 1791 byl přijat tzv. *Constitutional Act 1791*, který přinesl několik revolučních změn. Québec Act byl zrušen a dosud jednotná provincie Québec byla rozdělena na dvě části, na tzv. Horní Kanadu neboli dnešní Ontario a Dolní Kanadu, čili dnešní Québec (Canada in the Making (c)). Hranici mezi oběma celky tvořila řeka Ottawa (Tiškov – Košlev: 74). V čele obou nově vzniklých provincií stál guvernér a obě zároveň disponovaly vlastním dvoukomorovým parlamentem s právem výběru daní (Rovná – Jindra 2012: 52; Canada in the Making (c)).

Počet obyvatel Horní Kanady rapidně stoupal. Do provincie proudily zástupy přistěhovalců z Evropy, které lákala možnost volné půdy a náboženské svobody (Rovná – Jindra 2012: 56).

Nejen špatná ekonomická situace, ale i politická krize vedly mezi lety 1837 a 1838 k povstáním. Britská vláda v Londýně si následně uvědomila nezbytnost dalších reforem v severoamerických koloniích (Rovná – Jindra 2012: 66).

V reakci na tyto události Londýn do Kanady vyslal lorda Durhama coby nového guvernéra Horní Kanady. Lord Durham následně vypracoval tzv. *Durhamovu zprávu* (Rovná – Jindra 2012: 66),²¹ v níž představil několik návrhů na zlepšení situace v koloniích. Jednalo se zejména o opětovné sjednocení Horní a Dolní Kanady v jeden celek, jemuž by vládla zodpovědná vláda po vzoru Velké Británie, tedy skládající se výhradně z anglofonních zástupců. Toto vše by mělo postupně vést k asimilaci frankofonní populace (Canada in the Making (d); Canada in the Making (e)).

Durhamova doporučení a návrhy byly uvedeny do praxe roku 1840 přijetím tzv. *Act of Union*. Došlo k sjednocení Horní a Dolní Kanady do jediné provincie „*The Province of Canada*“ (Canada in the Making (f)), která měla

---

²¹ Celý název tohoto dokumentu zní „*Zpráva o situaci v Britské Severní Americe*“ (Rovná – Jindra 2012: 66).

jeden společný zastupitelský orgán, o jehož křesla se obě původní Kanady dělily stejným dílem, což ovšem nereflektovalo rozdílnou velikost populace v originálních provinciích. Jediným oficiálním jazykem byla určena angličtina (Rovná – Jindra 2012: 67; Canada in Making (e)). Toto výsadní postavení angličtiny a zároveň diskriminační prvek francouzštiny bylo zrušeno britským parlamentem v roce 1848 po silném tlaku francouzsky hovořících Kanadánů (Rovná – Jindra 2012: 78). Jednání parlamentu potom tedy probíhala dvojjazyčně (Smith 2010: 77).

Britské kolonie na území dnešní Kanady nebyly jen tehdejší Horní a Dolní Kanada. Na pobřeží Atlantského oceánu se rozkládaly na sobě nezávislé kolonie Nové Skotsko, Nový Brunšvik a Ostrov prince Edwarda s rozvinutým vlastním správním systémem a hospodářstvím (Rovná – Jindra 2012: 87; 93).²² Další samostatnou kolonií na východním pobřeží Atlantického oceánu byl Newfoundland. Kvůli perfektním podmínkám k rybolovu se toto území stalo příčinou nejednoho střetu mezi Velkou Británií a Francií. Přestože Newfoundland přešel v roce 1713 pod nadvládu Britů, Francouzům bylo dovoleno stále využívat část Newfoundlandu. Jako právoplatná britská kolonie byl Newfoundland uznán v roce 1824 (Rovná – Jindra 2012: 94 - 96).

Pobřeží Tichého oceánu dosáhli britští mořeplavci a průzkumníci koncem 18. století (Rovná – Jindra 2012: 105; 108). Dvě samostatné kolonie v oblasti dnešní Britské Kolumbie a Vancouver přešly roku 1848 pod správu Společnosti Hudsonova zálivu (Rovná – Jindra 2012: 109).²³

S rostoucím počtem obyvatel a prosperující ekonomikou se začaly objevovat myšlenky ohledně osamostatnění a sjednocení všech provincií Britské Severní Ameriky v jeden celek (Tiškov – Košelev 1986: 111). Původní Dolní Kanada ve federativním uspořádání viděla především šanci, jak si uchovat svá kulturní specifika a zvyklosti. Naopak přímořské kolonie Nové Skotsko, Nový

---

²² K přímořským koloniím se ještě připočítává Cape Breton Island, který vznikl roku 1784 oddělením od Nového Skotska, aby se k němu v roce 1820 opětovně připojil.

²³ Společnost Hudsonova zálivu se rozkládala na území dnešní Manitoby, Saskatchewanu, Albery a později i Vancouver Islandu (Smith 1991: 454 – 455).

Brunšvik a Ostrov prince Edwarda očekávaly intenzivnější zapojení do obchodu v oblasti řeky sv. Vavřince a s tím spojené ekonomické zisky či vyřešení hluboké zadluženosti (Smith 2010: 77; Smith 1987: 27). Je nutné poznamenat i fakt, že jednou z příčin vzniku kanadské konfederace a jejího následného rozšiřování byly obavy z vlivu sousedních a stále více silících Spojených států amerických (Report on Broadcasting cit. dle Smiley 1965: 91).

Na základě těchto myšlenek bylo v roce 1867 přijetím tzv. *British North America Act* založeno Dominion Kanada, které federativně spojovalo čtyři provincie: Nové Skotsko, Nový Brunšvik a Ontario s Québecem, které vznikly rozdělením jednotné provincie Kanada (Rovná – Jindra 2012: 117 – 118). Tento zákon stanovil silnou centrální federální vládu s cílem zabránit podobným problémům, které se v tehdejší době odehrávaly v sousedních Spojených státech amerických. Ústava zaručovala rovnoprávné používání jak anglického, tak francouzského jazyka a zájmy jednotlivých provincií byly hájeny prostřednictvím zástupců v Horní komoře federálního parlamentu (Gough 2011: 20).²⁴ Québec si navíc uchoval vlastní občanský zákoník (Canada in the Making (g)).

Francouzsky hovořící Kanadčané tedy vnímali vznik kanadské federace jako dohodu mezi dvěma národy a jako způsob, jak nejlépe zdůraznit jedinečnost a odlišnost provincie Québec od zbývajících anglofonních provincií (Banfield 1965: 44). Před vznikem federace se frankofonní obyvatelé Québecu obávali zániku jejich tradic, kultury a vlastně i jich samých. Jejich obavy se částečně rozplynuly právě po vzniku federace. Ve velmi krátké době se Québec spolu s Ontariem díky rostoucí populaci a průmyslu staly nejvyspělejšími složkami kanadské federace (Brady 1959: 259 – 261).

Nově vzniklá federace se vyznačovala vysokou mírou centralizace.²⁵ Věřilo se, že pouze silná centrální vláda dokáže zemi přinést stabilitu a nejlépe zajistit demokracii a ústavní svobody. Ovšem v praxi byl tento model uplatňován

---

²⁴ Více informací v kapitole „*Kanadský federalismus de jure*“.

²⁵ Nově vzniklá entita se oficiálně nazývala „*Konfederace*“, přestože nebyla konfederací v pravém významu slova (Jones 1978: 19).

jen po velmi krátkou dobu (Stevenson 2008: 80; Smith 1987: 27).

Ostatní britské kolonie v oblasti, tedy Newfoundland a Labrador, Ostrov prince Edwarda a Britská Kolumbie se nakonec rozhodly do nově vznikající federace nevstoupit. Důvodem přímořských kolonií byly převládající obavy z oslabení samosprávy v okamžiku vstupu do konfederace (Gough 2011: 21).

4.2 Formování a vývoj kanadské federace do roku 1982

4.2.1 Organizace nového státu

British North American Act zastával roli kanadské ústavy, a to až do roku 1982. Anglofonní Kanadčané navazovali od počátku federace na anglosaskou tradici, tedy na zajištění svobody slova, shromažďování a vyznání (Smiley 1965: 92).

Ještě před samotným vznikem Kanady bylo nutno vyřešit první závažnější problém, a to otázku umístění federálního parlamentu a hlavního města nově vzniklého státu. O toto privilegium měly zájem Toronto a Québec, pomyslný boj však vyhrála malá vesnice na břehu řeky Ottawy, z níž později vzniklo stejnojmenné hlavní město (Košelev – Tiškov 1986: 144).

Nový stát se při zřizování svého vlastního parlamentu inspiroval parlamentem Velké Británie (Košelev – Tiškov 1986: 127). První volby do kanadského federálního parlamentu se konaly v polovině roku 1867 a výsledné rozdělení a zisky mandátů pro jednotlivé provincie byl následující: 82 pro Ontario, 65 pro Québec a 15 pro Nový Brunšvik. Zbývajících 19 federálních poslanců reprezentujících Nové Skotsko bylo z vnitropolitických problémů uvnitř provincie zvoleno později (Košelev – Tiškov 1986: 144).^{26, 27}

4.2.2 Rozšiřování území

Nedlouho po vzniku nového státu se začalo rozšiřovat jeho území. Již rok po vzniku Kanady, v roce 1868, byli vysláni její zástupci do Londýna, aby

²⁶ Celkový počet poslanců v Dolní komoře federálního parlamentu byl 181 (Tiškov – Košelev 1986: 144).

²⁷ Z 19 federálních poslanců za Nové Skotsko bylo 18 odpůrců federace (Rovná – Jindra 2012: 118). Důvodem byl nesouhlas se vstupem provincie do federace, aniž se konalo referendum (Canada in the Making (g)).

vyjednali se zástupci Společnosti Hudsonova zálivu okolnosti a podmínky, po jejichž splnění bude moci Kanada převzít správu nad rozlehlým územím Rupertovy země. K tomu došlo prostřednictvím oboustranně výhodného obchodu (Rovná – Jindra 2012: 120). O další dva roky později, roku 1870, vstoupila do společenství Manitoba (Košelev - Tiškov 1986: 137). Zakladateli této provincie, Luisi Rielovi, se podařilo s federální vládou vyjednat zvláštní práva a postavení pro Métise a pro obyvatele francouzského původu (Rovná – Jindra 2012: 120 – 121).

V roce 1871 byla prohlášena za provincii a následně přijata do federace Britská Kolumbie. Připojením rozsáhlého území této provincie se posunuly hranice Kanady až k Tichému oceánu (Košelev – Tiškov 1986: 131).²⁸ O další dva roky později, v roce 1873, se území kanadské federace opět rozšířilo o další provincii, tentokrát o Ostrov prince Edwarda (Rovná – Jindra 2012: 123).

V roce 1898 se od území Severozápadních teritorií oddělil Yukon a to kvůli rychlému a výraznému nárůstu počtu obyvatel na území tohoto teritoria z důvodu vypuknutí zlaté horečky na Klondiku (Canada in the Making (h)).

V roce 1905 vznikly současně provincie Alberta a Saskatchewan (Rovná – Jindra 2012: 150).²⁹ Poslední, desátou kanadskou provincií se v roce 1949 stal Newfoundland (Tiškov – Košelev 1986: 241). O vstupu Newfoundlandu do federace se rozhodlo na základě dvou referend konaných v roce 1948 (Canada in the Making (i)). Newfoundland byl nejstarší britskou kolonií v Severní Americe a status kolonie mu vydržel ze všech nejdéle (Rovná – Jindra 2012: 236). Jeho připojení do federace většina Kanad'anů vítala, nesouhlas vyjádřil pouze

---

²⁸ Příčinou snahy Britské Kolumbie vstoupit do kanadské konfederace bylo ukončení Zlaté horečky, což znamenalo výrazné zhoršení ekonomické situace, kterou ještě zhoršila geografická izolace oblasti (Rovná – Jindra 2012: 122).

²⁹ S rozšiřujícím se územím a navyšujícím se počtem obyvatel Kanady docházelo ke změnám v počtu přidělených mandátů jednotlivým provinciím ve federálním parlamentu. Québec si jako jediná provincie uchoval stejný počet poslanců, jako měl v roce 1867, tedy 65. Počet mandátů ostatních provincií se vypočítával podle vzorce odvíjejícího se od poměru počtu obyvatel dané provincie vzhledem právě ke Québecu (Rovná – Jindra 2012: 124).

Québec.³⁰ Ten si nárokoval velkou část území pevninského Labradoru, který měl spolu s ostrovním Newfoundlandem vytvořit sjednocenou provincii, jako své území. Québecká žádost, aby s přijetím nové provincie musely souhlasit všechny provincie, byla zamítnuta (Rovná – Jindra 2012: 238).

Kanadské provincie se od sebe v ekonomickém hledisku lišily. Většina kanadské průmyslové výroby byla koncentrována na území pouhých dvou provincií: Ontaria a Québecu. Hlavním pilířem hospodářství v ostatních provinciích bylo zemědělství (Carrothers 1935: 34).

4.2.3 Události ovlivňující kanadskou federaci

Vypuknutí první světové války znamenalo pro kanadskou federaci největší výzvu v její dosavadní historii. Byl vyhlášen výjimečný stav a moc federální vlády byla maximálně posílena (Rovná – Jindra 2012: 162 – 163).³¹ Zavedení povinné vojenské služby silně ovlivnilo a zhoršilo už tak napjaté vztahy mezi anglofonními a frankofonními Kanadany kvůli omezení výuky francouzského jazyka na školách v Ontariu (Rovná – Jindra 2012: 173). Se silnou vlnou odporu se v Québecu setkala reforma federální vlády z roku 1916 ohledně přímých daní na „zisky z válečného průmyslu“³² a o rok později přímé zdanění veškerých příjmů (Brady 1959: 264).

Situace se nezměnila ani v letech po válce, kdy vypukla světová hospodářská krize, která Kanadu silně zasáhla. Hospodářská krize a posílená centrální vláda nakloněná zájmům anglofonní složce obyvatelstva znamenaly posílení québeckého nacionalismu (Rovná – Jindra 2012: 198, 203).

Centrální vláda hrála významnou roli v kanadském politickém životě ještě v době po skončení druhé světové války. Nejpalčivější bodem ve vztahu mezi federální vládou a provinčními vládami byla otázka výběru daní a následného

---

³⁰ Jedním z důvodů připojení Newfoundlandu ke Kanadě byla obava Ottawy, že by o toto území mohly mít zájem Spojené státy americké (Canada in the Making (i)).

³¹ V dobách krize, ať už ekonomické či válečné, je vždy vhodnější a efektivnější silná centrální vláda. Silná centrální vláda znamená v dobách problémů a ohrožení potřebnou jednotu, čehož si jsou jednotlivé složky federace vědomy. Naopak v dobách míru a prosperity je situace opačná. Tehdy sílí volání provincií po větší decentralizaci a posílení pravomocí (Johnson 1968: 20).

³² V originále „war profits“

přerozdělování z nich získaných financí (Rovná – Jindra 2012: 226).

Kanadská federace tedy musela čelit celkem dvěma výzvám: národnostní heterogenitě a ekonomickým otázkám týkajícím se přerozdělování. Na vyřešení těchto problémů byly federální vládou ustanoveny celkem dvě komise. První z nich byla v roce 1937 *Royal Commission on Dominion relations*, nazývaná podle jejích předsedů *Rowell – Sirois Commission*, se zabývala převážně ekonomikou a všemi problémy s ní spojenými, které kanadskou federaci jako celek sužovaly (Smiley 1965: 80; Rovná – Jindra 2012: 203; Oxford Reference).

Druhou v pořadí byla *Royal Commission of Inquiry on Constitutional Problems*, zvaná *Tremblay Commission* z roku 1953, jejíž následně vydaná zpráva byla považována za jeden z nejvýznamnějších dokumentů do té doby. Cílem výzkumu této komise byly vztahy mezi anglofonní a frankofonní populací v Kanadě a speciálně v Québecu (Gnarowski 1973: vii; Beaudoin 2012). Dalším kritériem zkoumání bylo i fungování celé federace včetně finančního hlediska, tedy výběru daní a následného přerozdělování (Brady 1959: 268; Beaudoin 2012).

V Kanadě v té době současně koexistovaly dva daňové systémy, jeden platil ve všech anglofonních provinciích, druhým se řídil pouze Québec. Federální vláda tento stav tolerovala ve víře, že se tak v Québecu nerozšíří separatistické tendence (Rovná – Jindra 2012: 239 – 240). Tímto uspořádáním vnitřního fungování se Québec diametrálně odlišoval od ostatních anglofonních provincií, nebyl „*provincie jako ostatní*“ (Kwavnick 1965: 515).³³

V 60. letech pak došlo k určitému posílení pravomocí provincií v oblastech vzdělání, zdravotnictví, infrastruktury nebo urbanizace. S ohledem na lepší fungování federace byly provedeny i reformy v ekonomice, především v problematice výběru daní a jejich následného přerozdělování mezi federaci jako celek a jednotlivé provincie.

Ovšem i přes tyto změny se nepodařilo zabránit narůstajícím konfliktům mezi federální a provinční úrovní vlády. Příčinou bylo samozřejmě dělení moci a zasahování jedné vládnoucí úrovně do kompetencí té druhé úrovně při řešení

---

³³ V originále: „*une province comme les autres*“

některých záležitostí (Johnson 1968: 23).

W. Johnson ve svém článku „*The Dynamics of Federalism in Canada*“ navrhuje čtyři možná řešení a východiska ze situace. Tím prvním by bylo maximální posílení federální vlády a následná centralizace. Druhou možností by byl pravý opak, tedy maximální posílení provinčních vlád a co možná největší decentralizace. Jako třetí možnost autor uvádí posílení pravomocí pouze Québecu s tím, že zbývající provincie budou více podléhat centru. Poslední alternativou, jakou autor popisuje, je posílení obou složek vlády a jejich následnou spolupráci (Johnson 1968: 24).

Mnoho autorů se shoduje na tom, že v 60. letech čelila Kanada největší vnitropolitické krizi v její historii. V této době probíhala v Québecu tzv. *Tichá revoluce*. Nejednalo se o revoluci v klasickém významu slova. K zásadním změnám ve společnosti se dospělo i bez použití násilí, pouze pomocí nejrůznějších proslovů či článků (Banfield 1965: 44).

Za impuls ke změnám v Québecu, tedy k Tiché revoluci, se považuje úmrtí tehdejšího premiéra Duplessise roku 1959. Po dobu jeho vlády byl Québec pod silným vlivem katolické církve, členů tradičních konzervativních rodin a všudypřítomné korupce. Po volbách konaných následující rok se k moci dostali Liberálové, a ti odstartovali reformy s cílem zmodernizovat Québec a vytvořit z něj plnohodnotnou součást kanadské federace. Liberálové odmítali myšlenku separatismu a nezávislosti, požadovali pouze nové uspořádání a dohody ohledně využívání financí, zdrojů a sociálního zajištění (Banfield 1965: 45; Smiley 1977: 200).

Dosavadní québecké elity, tedy již zmínění příslušníci významných konzervativních rodin a církevní hodnostáři, byli nahrazeni novou generací, tzv. „*novou střední třídou*,³⁴“ (Smiley 1977: 200), kterou tvořili vzdělaní občané s širokým rozhledem a znalostmi nejen o Kanadě, ale i o světě. Tuto novou québeckou elitu tvořili novináři, ekonomové, inženýři, vysokoškolští pedagogové, ale i studenti (Banfield 1965: 45; Smiley 1977: 200 - 201).

Na probíhající změny v québecké společnosti pochopitelně reagoval

---

³⁴ V originále: „*a new middle class*“

zbytek federace. Největší podpory se Québec dočkal z Ontaria, naopak v ostatních provinciích se k tiché revoluci stavěli nejprve téměř lhostejně, posléze zavládl šok a překvapení (Banfield 1965: 47).

Cílem modernizovaného Québecu a jeho frankofonního obyvatelstva již nebylo pouze přežití, jako tomu bylo až doposud. Cílem nového Québecu byla emancipace v oblasti kultury, ekonomiky, politiky a sociálních otázkách. Do popředí se dostala nová témata a důraz se kladl na nové hodnoty. Církev již nebyla více považována za nejdůležitější instituci, její roli převzal stát. Stát do té doby stát nehrál téměř žádnou roli v životě Québécoňů, vše spravovala a ovládala církev. Dle římskokatolických hodnot a postojů měly být údělem Québecu podřízenost a utrpení, s čímž ale mladá generace nesouhlasila (Kwavnick 1965: 512 - 517).

Nejdůležitější reformy byly tedy provedeny v oblasti školství, sociálního zabezpečení a správě přírodního bohatství Québecu. Původně agrární, na venkov orientovaná provincie se během relativně krátké doby proměnila v moderní, průmyslovou a politicky emancipovanou provincii. Québec navázal blízké vztahy s Francií a dokonce si otevřel vlastní hospodářsko-kulturní kancelář v Paříži (Banfield 1965: 46).

Navzdory probíhajícím změnám ve společnosti a sílící emancipaci se Québec rozhodl k důležitému kroku: frankofonní Kanadčané zůstanou aktivní součástí nejen kanadské, ale i celé severoamerické společnosti, především prostřednictvím sdílení vlastních ekonomických výnosů. Zároveň se ale tato francouzsky hovořící minorita bude snažit udělat cokoliv, aby co možná nejvíce ochránila a podpořila svou, na severoamerickém kontinentě jedinečnou, kulturu (Johnson 1968: 21).

Jane Banfield situaci v Kanadě popsala následujícími slovy: „*Není to konflikt mezi většinou a menšinou; je to konflikt mezi dvěma většinami, anglicky hovořící Kanadou a francouzsky hovořícím Québecem*“ (Banfield 1965: 47).³⁵ Donald Smiley ještě připomíná, že emancipace frankofonních Québécoňů

---

³⁵ V originále: „*It is not a conflict of a majority and a minority; it is a conflict between two majorities, the English speaking of Canada and the French speaking of Québec.*“

neprobíhala jen vůči anglofonnímu zbytku Kanady, ale i vůči anglofonním obyvatelům samotného Québecu (Smiley 1977: 201).

V období po druhé světové válce se ale změnám neubráníla ani majoritní anglofonní populace Kanady. Druhá světová válka zapříčinila zvýšený příchod imigrantů nejen z Evropy, ale i z jiných částí světa a to mělo za následek oslabení anglicky hovořící skupiny (Johnson 1968: 21).³⁶

Federální vláda v reakci na québeckou tichou revoluci a sílíci nacionalismus přijala dva návrhy možné reakce. Smiley první postup označil jako „*dvojazyčnou a bikulturní alternativu*“,“³⁷ (Smiley 1977: 205), což znamenalo posílení frankofonní společnosti a kultury, především francouzského jazyka (Smiley 1977: 206 – 207).³⁸

Druhým postupem řešení bylo přímé posílení fiskálních a administrativních pravomocí jednotlivých provincií. Samotný Québec pak disponoval i několika jinými pravomocemi, které zbývajícím devíti provinciím poskytnuty nebyly. Mezi tyto výjimky patřil výběr vlastních daní, vlastní důchodový systém, systém studentských půjček či vlastní imigrační politika (Smiley 1977: 205 – 207).

V provinčních volbách v Québecu v roce 1976 zvítězila Parti Québécois (Smiley 1977: 203).³⁹ Parti Québécois se stala politickou platformou tiché revoluce (Rovná – Jindra 2012: 268). Oproti častým názorům, cílem Parti Québécois nikdy nebylo plné odtržení a nezávislost na Kanadě (Smiley 1977:

---

³⁶ S měnící se strukturou kanadské společnosti a s její stále větší diverzifikací se stále jasněji ukazovala zaostalost a neadekvátnost původních symbolů, které spojovaly či charakterizovaly Kanadu jako celek. Jako příklad lze uvést vazby na Velkou Británii, která jako bývalý kolonizátor Kanady ovlivnila nejen politický život v této zemi do dnešních dní. Velká Británie byla po dlouhou dobu chápána jako ochránce francouzsky hovořících Kanadčanů. V této době, tedy v 60. letech, se objevily nové symboly, které utužovaly kanadskou pospolitost a národní uvědomění. Příkladem mohou být aerolinie Air Canada (Johnson 1968: 21,23).

³⁷ V originále: „*the bilingual and bicultural alternative*“

³⁸ V praxi to znamenalo v roce 1969 uzákonění *The Official Languages Act*, což znamenalo zrovnoprávnění angličtiny a francouzštiny v jednáních federální vlády, a zavedení funkce tzv. ombudsmana pro jazykové záležitosti (*Commissioner of Official Languages*) (Smiley 1977: 206).

³⁹ Parti Québécois byla založena v roce 1968 a již v pro ni prvních volbách, konaných v roce 1970, získala 23% hlasů, které činily 7 mandátů z celkových 110, a obsadila celkové druhé místo. Ve výše zmíněných volbách z roku 1976 Parti Québécois získala podporu 41% voličů a obsadila celkem 71 křesel v québeckém National Assembly.

203). Strana podporovala tzv. „*suverénní přidružení*“ (Rovná – Jindra 2012: 289),⁴⁰ což by znamenalo velmi úzkou spolupráci mezi samostatným Québecem a zbývající Kanadou (Smiley 1977: 203).

Parti Québécois kladla v předvolební kampani důraz na sociální a ekonomické reformy, nikoliv na problematiku případné nezávislosti. Ovšem krátce po svém zvolení se strana začala québeckou otázkou intenzivně zaobírat. Výsledkem bylo vyhlášení referenda ohledně nezávislosti provincie Québec, které se mělo konat začátkem roku 1979 (Smiley 1977: 204).⁴¹

K referendu nakonec došlo až v polovině května roku 1980. Navzdory dlouhodobým předvolebním průzkumům, které předpovídaly osamostatnění této frankofonní provincie, se 60% obyvatel vyjádřilo odmítavě (Hudon 2012). Výsledek referenda byl považován za vítězství předsedy federální vlády premiéra Trudeaua, který možnost osamostatnění Québecu ostře odmítal (Rovná – Jindra 2012: 289).

Koncem 60. let se v Kanadě objevila myšlenka na přenesení kanadského ústavního zákona British North American Act do Kanady a vytvoření nové, moderní ústavy, která by reflektovala situaci druhé poloviny 20. století, a to jak politickou, tak ekonomickou (Canada in the Making (i); Watts 1991: 171). British North American Act byl totiž sepsán na základě zvyklostí a reagoval na problémy a situaci druhé poloviny 19. století. V pozdějších letech bylo stále složitější a nepřesnější aplikovat tento ústavní zákon na realitu, která se výrazně od doby vzniku změnila (Kwavnick 1965: 509).

Do roku 1982 došlo celkem ke třem reformám v dělení pravomocí mezi federální a provinční vlády. Nejprve v roce 1940 získal federální parlament pravomoc na tvorbu legislativy týkající se pojištění v nezaměstnanosti, v roce 1951 pravomoc ohledně starobních penzí a v roce 1964 ohledně sociálních dávek (Canada in the Making (i)).

Vyjednat podporu pro návrh nové ústavy, Chartu práv a svobod a pro

---

⁴⁰ V originále: „*sovereignty – association*“

⁴¹ První návrhy ohledně touhy po nezávislosti na Kanadě vyslovil québecký premiér Maurice Duplessis, který byl se svou stranou *The Union Nationale party* u moci od roku 1944 (Brady 1959: 263 – 264).

proceduru na schvalování ústavních dodatků u všech provincií bylo složité. Po dlouhých vyjednáváních s návrhem souhlasilo devět provincií s výjimkou Québecu.⁴² Ale i tak kanadská ústava platila a platí na celém území kanadské federace od dubna roku 1982 (Watts 1991: 172; Rovná – Jindra 2012: 290).

4.3 Formování a vývoj kanadské federace do současné doby

Přijetí nové ústavy a především Charty v ní zanesené vedlo v Kanadě ke krizi federálního zřízení. Québecu vadilo nejen, že nová ústava byla schválena bez jejich souhlasu, ale také, že ke schvalování budoucích dodatků nebyl nezbytný québecký hlas. Québec tedy ztratil právo veta, jímž disponoval po celá desetiletí. Kromě toho nová ústava popírala bikulturní a bilingvní realitu Kanady, nijak totiž nezmiňovala odlišný charakter québecké společnosti. Nastalou federální krizi ještě umocňovala nutnost vyjednat nový *Fiscal Arrangements Act* (Cameron – Jacqueline 2008: 391; Leach 1984: 9, 13; Watts 1991: 172, 184; Chevrier 1996).

Charta práv a svobod byla od samého počátku vykládána a chápána jako nástroj omezující québecké právo na sebeurčení. Účelem Charty a cílem tehdejšího předsedy federální vlády Pierra Trudeaua bylo totiž vytvoření jednotné kanadské národnostní identity, nikoliv bikulturalismus, jak chtěl Québec (Caron – Laforest 2009: 37 – 39). Přijetí Charty lidských práv a svobod se ukázalo být klíčovou událostí ve vývoji kanadského federalismu. Odvolávající se na ni začaly jednotlivé národnostní skupiny v čele s frankofonními Kanadčany z Québecu usilovat o právo na sebeurčení. Charta totiž upřednostňovala práva jedince před právy skupiny. Charta v žádném případě nevedla k posílení celokanadské národní identity, ačkoliv to bylo jejím účelem. Na druhou stranu vedla k posílení kanadské demokracie, jelikož došlo

---

⁴² Pravda je ovšem taková, že Québec nebyl na vyjednávání ohledně patriace kanadské ústavy vůbec přizván. Rozhodly o tom v noci ze 4. Na 5. Listopadu 1981 všechny anglicky hovořící provincie a federální vláda. Québec byl pak následující ráno postaven před hotovou věc. Příčinou tohoto ne zrovna taktického jednání může být zkušenost z minulosti, tedy skutečnost, že Québec v nedávné minulosti pohřbil rovnou dvě snahy o ústavní patriaci (Caron – Laforest 2009: 37).

k narušení dosud praktikovaného exekutivního federalismu.⁴³ Vláda je nyní totiž mnohem více odpovědná lidu, než byla předtím (LaSelva 1993: 221- 222; Watts 1991: 183, 185; Morton 1995: 178).

Svou nespokojenost v této době rovněž projevily i préríjní provincie, které nesouhlasily nejen s daňovou politikou federace, s přerozdělováním příjmů z těžby ropy a zemního plynu a s nevyhovujícím zastoupením a s tím spojeným nedostatečným hájením vlastních zájmů na půdě federálního Senátu (Leach 1984: 17; Watts 1991: 173).

Federální vláda si byla nedostatků v ústavě vědoma a již v roce 1984 tehdejší federální premiér Brian Mulroney slíbil brzké provedení ústavních reforem s cílem „uvítat Québec zpět do kanadské ústavní rodiny“ (Watts 1991: 175).⁴⁴

O dva roky později Québec představil celkem pět podmínek svého začlenění do kanadského ústavního systému. Tou nejdůležitější byla žádost o uznání frankofonního obyvatelstva Québecu jako *distinct society* a přiznání této provincii práva veta na ústavní dodatky.⁴⁵ Tyto požadavky se staly základem dokumentu známého pod názvem *Meech Lake Accord*. Dosažení kompromisu ohledně obsahu a podoby tohoto dokumentu předcházela složitá vyjednávání, která probíhala v letech 1986 až 1987. K jednomyslné shodě se dospělo 30. dubna 1987. V červnu byl změněn právní status *Meech Lake Accordu* na oficiální ústavní dodatek. Dokument se nejprve setkal s nadšením jak u politických špiček, tak i u široké veřejnosti, a tak se jeho ratifikace všemi provinčními vládami zdála být jen pouhou formalitou. Signatáři dohody byli plně přesvědčeni o tom, že v okamžiku jejího schválení začne federace zase normálně fungovat. K ratifikaci muselo dojít v následujících třech letech. Nastaly však komplikace v podobě změny provinčních vlád v Novém Brunšviku, Manitobě a Newfoundlandu.

---

⁴³ Význam slovního spojení exekutivní federalismus lze odvodit od jeho druhého názvu, což je „federalismus elit.“ Znamená to, že všechna zásadní rozhodnutí a návrhy pocházely od elit, tedy od politiků, byrokratů a specialistů na právo (LaSelva 1993: 222).

⁴⁴ V originále: „welcome Quebec back into the Canadian constitutional family“

⁴⁵ Dále Québec vyžadoval navýšení pravomocí v otázce imigrace, změnu v přerozdělování financí mezi federální vládou a provinciemi a ústavní potvrzení tří reprezentantů Québecu u *Supreme Court* a právo tyto soudce jmenovat (Morton 1995: 183).

Do čela těchto provincií se dostali premiéři, kteří s Meech Lake Accord nesouhlasili a jeho schválení všemožně oddalovali. Nový Brunšvik nakonec dokument na poslední chvíli ratifikoval, zbylé dvě rebelující provincie však nikoliv. Rovněž ani veřejnost již nebyla o správnosti Meech Lake Accord tak moc přesvědčena, jako v nedávné minulosti. Největší kontroverze vzbuzovalo právě označení *distinct society* pro Québec (Watts 1991: 174 – 178; Morton 1995: 184; Chevrier 1996).⁴⁶

Meech Lake Accord byl tedy po tříletém ratifikačním procesu oficiálně odmítnut dne 23. června 1990. Tato skutečnost podle očekávání vedla k nárůstu separatistických tendencí v Québecu a to na nejvyšší úroveň v historii. Téměř ihned poté, co byl Meech Lake Accord smeten ze stolu, začala québecká vláda jednat. Oznámila, že když do dvou let nedojde k uspokojivé dohodě ohledně změny ústavy, začnou s přípravami nového referenda o nezávislosti, které by se pak mělo uskutečnit nejpozději v říjnu 1992 (Rovná – Jindra 2012: 292; Watts 1991: 169 - 170).

Jako reakce na neúspěch a jako prostředek pro obhajobu québeckých zájmů na federální úrovni vznikla v roce 1991 politická strana *Bloc Québécois* (The Canadian Encyclopedia (b)). Hlavním cílem této strany je secese Québecu a následné vytvoření samostatného nezávislého státu s frankofonním obyvatelstvem (Rovná – Jindra 2012: 310).

V prvních okamžicích po zamítnutí Meech Lake Accord se jakékoliv další pokusy o ústavní reformu a o usmíření Québecu zdály být naprostou utopií. Québec zpočátku naprosto odmítal jakékoliv snahy o vyjednávání ze strany federální vlády (Robertson 1990: 2).

Následně nastalo období plné zdoluhavých vyjednávání a složitého hledání vyhovujícího kompromisu. Jednajícími aktéry tentokrát nebyli pouze federální vláda a Québec, ale i zástupci původních kanadských obyvatel (Rovná – Jindra 2012: 292 – 293; Peach 2011: 18 - 20). Současně bylo vytvořeno, a to

---

⁴⁶ Ovšem je potřeba zmínit, že i přes většinové pozitivní reakce měl Meech Lake Accord i své vlivné odpůrce. Patřili mezi ně například bývalí federální premiéři Pierre Trudeau a Jean Chrétien (Watts 1991: 182).

jak Québecem, tak federální vládou, několik institucí s úkolem zanalyzovat situaci, v níž se kanadská federace na počátku 90. let nacházela (Watts 1991: 187 – 188).

Výsledkem bylo v roce 1992 sepsání nového dokumentu, zvaného *Charlottetown Accord*. Byla v něm opětovně zahrnuta jak klauzule ohledně uznání francouzsky hovořících Québečanů za *distinct society*, ale i agenda týkající se reformy federálního Senátu, samospráv původních obyvatel, otázka sociální a ekonomické unie či dělení moci. Představitelé Québecu se paradoxně jednání vedoucích k vytvoření Charlottetown Accord neúčastnili. O budoucnosti tohoto dokumentu se rozhodovalo ve dvou referendech na podzim 1992. První z nich proběhlo na federální úrovni, ovšem bez účasti Québecu. V Québecu se pak konalo referendum samostatně. Výsledky hlasování byly v obou případech záporné. V celokanadském hlasování Charlottetown Accord odmítlo 55 procent občanů, v samotném Québecu to bylo dokonce 57 procent (Rovná – Jindra 2012: 293; Chevrier 1996).

Cílem frankofonních Kanadčanů totiž byla vlastní opravdová a národní vláda, nikoliv pouhá lokální vláda s částečnými pravomocemi spravovat pouze vymezené území (Chevrier 1996). V anglofonních provinciích Kanady poté zavládlo znechucení vším, co mělo cokoliv společného s ústavou a únava z nekonečných jednání a marných snah cokoliv změnit (The Canadian Encyclopedia (a)).

Jedním z důkazů protifederálních nálad v Québecu byly výsledky provinčních voleb v roce 1994, kdy přesvědčivě zvítězila Parti Québécois s jasným volebním programem: „*Základním cílem Parti Québécois je dosažení suverenity Québecu a to demokratickými prostředky.*“⁴⁷ Tím demokratickým prostředkem bylo myšleno opět referendum, plánované na červen 1995 (Morton 1995: 173).

Druhé referendum o setrvání Québecu v kanadské federaci se nakonec odehrálo 30. října 1995. Referendum provázela rekordní volební účast,

---

⁴⁷ V originále: „*The fundamental objective of the Parti Québécois is to achieve the sovereignty of Quebec by democratic means.*“

k volebním urnám se dostavilo 94% z tehdejší pětimilionové québecké populace. Obyvatelé této frankofonní provincie se následně vyjádřili pro setrvání ve federaci, ovšem těsným poměrem hlasů 50,6% oproti 49,4% pro odtržení (Rovná – Jindra 2012: 295; Cameron – Jacqueline 2008: 393).

Federální vláda v čele s premiérem Chrétienem nedlouho po referendu ve snaze uklidnit rozbouřené nálady v Québecu začala projednávat a později i přijala několik reforem. Již klasicky se jednalo o otázce přiznání statusu *distinct society* pro Québec s ohledem na jeho odlišnou kulturu, občanský právní systém či jazyk. Druhá změna se týkala práva veta v ústavních záležitostech. Tím nově disponovaly samostatně provincie Britská Kolumbie, Ontario a Québec. Zbývající provincie měly a mají právo veta skupinově dle regionálního klíče, tedy dohromady atlantické a západní provincie. Třetím ústupkem ze strany federální vlády bylo její úplné vzdání se zasahování do oblastí vzdělání a odborných příprav (Rovná – Jindra 2012: 299; The Canadian Encyclopedia (a)).

Výsledek referenda jasně ukazoval, že obyvatelé Québecu zastávali odlišné názory a pohledy na budoucnost provincie. Výsledky neznamenal vítězství ani jednoho přístupu a vedly k řadě dalších nekonečných jednání mezi představiteli federální vlády a vlády Québecu. Québec se nijak netajil možností vyhlášení dalšího referenda, tuto myšlenku ale anglofonní zastánci celistvé Kanady odmítali připustit. Začali dokonce pochybovat o právní a ústavní správnosti potenciálního québeckého oddělení. Tento spor nakonec musel rozhodnout kanadský Nejvyšší soud (Rovná – Jindra 2012: 296; 300 - 303).

Kanadský Nejvyšší soud o možnosti québecké jednostranně vyhlášené nezávislosti rozhodl v roce 1998. Shledal ji právně nelegální, a to jak podle kanadského, tak i mezinárodního práva. Ovšem při splnění určitých podmínek by k oddělení Québecu dojít mohlo. Těmi podmínkami se myslí jasná podpora nezávislosti v referendu, v němž by obyvatelé Québecu odpovídali na jasně položenou otázku. Následně by s québeckou secesí musel souhlasit zbytek kanadské federace (Aronovitch 2006: 541 - 543).

Toto soudní rozhodnutí týkající se cesty k nezávislosti Québecu bylo právně potvrzené v roce 2000, kdy byl přijat tzv. *Clarity Act*. Zároveň bylo

doplněno, že hlavním posuzovatelem jasnosti či nejasnosti položené otázky a reprezentativnosti výsledků v referendu bude Dolní komora federálního parlamentu. Oddělení Québecu (ale i jakékoliv jiné provincie) by se poté ještě muselo zanést do kanadské ústavy a to formou dodatku (Aronovitch 2006: 542, 545; Rovná – Jindra 2012: 304; Clarity Act).

Reakce Québecu na přijetí Clarity Act na sebe nenechala dlouho čekat a to v podobě přijetí tzv. „*Zákona 99*“ (Rovná – Jindra 2012: 305). V tomto zákonu je zdůrazněna odlišnost Québecu a jeho obyvatel od anglicky hovořícího zbytku federace a jejich právo na sebeurčení. Nejdůležitější ve vztahu ke Clarity Act je článek 13 kapitoly 4, kde se píše: „*Žádný jiný parlament nebo vláda nemohou omezit pravomoci, autoritu, suverenitu a legitimitu Národního shromáždění, nebo omezit demokratickou vůli québeckého lidu v otázce jejich vlastní budoucnosti*“ (Projet de loi no 99, 13).⁴⁸

V druhé polovině 90. let a na počátku nového tisíciletí se situace a vztah mezi Québecem a kanadskou federální vládou zásadně nezměnily. V Québecu stále přetrvávaly separatistické tendence a částečná nespokojenost s Clarity Act, které se zobrazovaly ve stabilních volebních výsledcích obou québeckých stran, tedy jak Bloc Québécois na federální úrovni, tak i Parti Québécois na provinční úrovni. Na konci 90. let se už ale neřešila jen situace v Québecu. Nejzásadnější událostí těchto let byl vznik nového teritoria Nunavutu (Rovná – Jindra 2012: 307 - 314).⁴⁹

Přelomovým datem byl rok 2006, kdy v lednových federálních volbách zvítězili Konzervativci v čele se Stephenem Harperem. Ten se zpočátku k otázce Québecu nevyjadřoval, ovšem s blížícím se termínem voleb se netajil s ambicemi vyřešit situaci ve federaci. Svůj zamýšlený koncept představil ve svém projevu v Québec City dne 19. prosince 2005. Označil jej *open federalism*⁵⁰ (Montpetit 2008: 12; 25; Caron – Laforest 2009: 29).

---

⁴⁸ V originále: „*Aucun autre parlement ou gouvernement ne peut réduire les pouvoirs, l'autorité, la souveraineté et la légitimité de l'Assemblée nationale ni contraindre la volonté démocratique du peuple québécois à disposer lui-même de son avenir.*“

⁴⁹ Více informací v kapitole „Vztah původních obyvatel ke kanadské federaci“

⁵⁰ Ve francouzštině *fédéralisme d'ouverture* (Laforest 2010: 8).

Nutno připomenout, že ještě před nástupem Harpera do úřadu federálního premiéra byla v roce 2003 vytvořena výlučně meziprovinční (*interprovincial*) instituce s názvem *Council of the Federation* (Laforest 2010: 28).

Harper nabídl Québecu kompromisní řešení situace, které by uspokojilo separatistické touhy Québécoisů a speciálně přívrženců Parti Québécois, ale zároveň by zůstala zachována celistvost kanadské federace. Harperovými slovy: „*Nová vláda Kanady má novou filozofii a nový přístup. Jsme připraveni zahájit novou éru, jít dopředu v silné, jednotné, nezávislé Kanadě, se sebejistým, autonomním a hrdým Québecem*“ (Harper cit. dle Canada.com 2006).⁵¹

V listopadu roku 2006 se pak na federální úrovni začala projednávat možnost uznání frankofonních obyvatel Québecu jako národa v rámci jednotné Kanady. Tento návrh se setkal s nadšením a získal výraznou podporu mezi federálními poslanci napříč všemi politickými stranami. Rezoluce byla poté přijata v poměru 265 souhlasných hlasů proti 16 odmítavým. Předseda federální vlády Harper tyto kroky vysvětlil slovy: „*Québecané chtějí uznání, respekt a usmíření... nechťejí další referendum*“ (Cameron – Jacqueline 2008: 395).⁵² Harperova slova následně o tři dny potvrdilo québecké National Assembly, kdy rezoluci jednomyslně posvětilo v poměru 107 ku 0. Anglofonní Kanadčané byli zprvu překvapení, později však jejich šok nahradil souhlas (Cameron – Jacqueline 2008: 395 - 396).⁵³

Dalším Harperovým vstřícným krokem směrem vůči frankofonním Québécoisům byl jeho souhlas s tím, aby Québec, přestože to není nezávislý stát, získal křeslo v Organizaci OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO). Dle Carona a Laforesta je tento krok dokonalou manifestací základní podstaty *open federalismu*, což je asymetričnost (Caron – Laforest 2009: 30). Harper rovněž prokázal respekt k francouzskému jazyku a vyzdvihl roli frankofonních

---

⁵¹ V originále: „*The new government of Canada has a new philosophy and a new attitude. We are ready to begin a new era, to go forward, in a strong, united independent and free Canada, and with a confident, autonomous and proud Quebec.*“

⁵² V originále: „*Quebeckers want recognition, respect and reconciliation... they do not want another referendum.*“

⁵³ Je ovšem nutné poznamenat, že koncept *open federalismu* platí na všechny menšiny existující na celém území Kanady, nejen na frankofonní Québécoisany. Největší dopad to však mělo pochopitelně v Québecu (Caron – Laforest 2009: 44 – 45).

Kanaďanů a Québecu jako takového při vzniku samotné dnešní Kanady (Laforest 2010: 9).

Québecký premiér Jean Charest tento významný okamžik okomentoval slovy: *„Podepsání této dohody, založené na asymetrickém federalismu, uvádí novou éru partnerství mezi našimi dvěma vládami. Naše přítomnost v UNESCO nám dává slovo v oblastech, které jsou důležité pro québeckou identitu, jako je kultura, věda či vzdělání. Federální formálně uznává schopnost Québecu zastávat roli na mezinárodní scéně“* (Charest cit. dle Prime Minister of Canada Stephen Harper 2006).⁵⁴

S konceptem *open federalismu* se pojí i proces devoluce. Tento stav převádění pravomocí z centrální vlády na lokální vlády a směrem k národnostním menšinám je mnohými vnímán jako mnohem důležitější jev, než je zákonné uznání multinacionálního charakteru Kanady (Caron – Laforest 2009: 41).

---

⁵⁴ V originále: *„The signing of this Agreement, based on asymmetrical federalism, ushers in a new era of partnership between our two governments. Our presence in UNESCO will give us a say in sectors that are important for Quebec’s identity, such as culture, science and education. The federal government is formally recognizing Quebec’s capacity to act on the international front.“*

5 Vztah původních obyvatel ke kanadské federaci

5.1 Úvod do situace

Problematika původního obyvatelstva a nevyhnutelná otázka jeho emancipace a začlenění do politického života představuje pro kanadský stát výzvu, a to již téměř od samotného příchodu Evropanů na kanadské území (Smith 2010: 78).

Mezi původní obyvatelé Kanady patří tři rozdílné skupiny obyvatel, a to Indiáni, Inuité neboli Eskymáci a pak Métisové. Všechny tyto skupiny byly oficiálně uznány až po přijetí *Constitutional Act 1982* (Bakvis – Baier – Brown 2009: 236; *Constitutional Act, 1982, 35 (2)*). Následkem toho se všechny skupiny původních obyvatel právem cítí jako nedílná součást kanadské federace, a proto vyžadují možnost podílet se na rozhodování ohledně zásadních změn týkajících se jak kanadské federace jako celku, ale i kanadské ústavy (Bakvis – Baier – Brown 2009: 239).

Kanadská vláda si dobře uvědomuje, že v minulosti, před příchodem Evropanů, tvořily kmeny původních obyvatel na sobě nezávislá společenství s vlastními vládami. Později se tato původní společenství musela podřídít vládě Velké Británie a poté i vládě samostatné Kanady, ale i tak jim byl ponechán speciální status (Rustand 2010a). Již krátce po svém příchodu si osadníci evropského původu uvědomili nutnost a zároveň i výhody přátelských vztahů s domorodými obyvateli. Velmi brzy začalo docházet k prvním dohodám ohledně využívání půdy a surovin či zajištění ekonomických nebo vojenských partnerství mezi oběma stranami. Evropské velmoci totiž z Indiánů učinili své spojence v koloniálních střetech s ostatními velmocemi. Navzdory četným smlouvám a oboustranně výhodné spolupráci se tento stav nedal označit za sdílení moci. Ovšem při podpisu smluv byly obě strany považovány za rovnocenné (Morden 2 - 3).

Kanadští Indiáni vytvořili v dávné minulosti společenství tvořené dohromady pěti kmeny. Toto společenství později vešlo ve známost jako *Haudenosaunee Confederacy* a podle mnohých názorů se jedná o nejstarší politické zřízení kombinující současně jak prvky federalismu, tak i

multinacionalismu (Morden 2).⁵⁵

První náznaky sdílené moci mezi obyvateli indiánského a evropského původu lze však vyzorovat ve smlouvě *Kaswentha* uzavřené právě mezi představiteli *Haudenosaunee Confederacy* a evropskými kolonisty (Morden 3).⁵⁶

57

5.2 Smlouvy

Jak již bylo řečeno, tak vztahy mezi původními obyvateli a evropskými kolonisty upravovaly nejrůznější smlouvy a dohody.

K uzavírání smluv docházelo ve dvou etapách. První etapa se odehrávala od počátku kontaktů mezi Indiány a Evropany do konce 18. století. Tyto tzv. „*Georgian*“ či „*Peace and Friendship*“ smlouvy podepisovali britští kolonizátoři se zástupci First Nation kmenů žijících na východním pobřeží Kanady. Později s rozšiřujícím se územím Kanady vzrůstala i nutnost ošetřit vztahy, především otázky užívání půdy a případných konfliktů, s původními obyvateli na západě. V průběhu 70. – 80. let 19. století pak byly uzavírány smlouvy známé pod označením „*Victorian*“ nebo „*Numbered*“ (Morden 4).

Těchto tzv. „*Numbered Treaties*“ bylo dohromady nakonec jedenáct a podepsány byly mezi lety 1871 až 1921 (Bakvis – Baier – Brown 2009: 237).

Smlouvy, které byly v minulosti uzavírány mezi koloniální, později kanadskou vládou a představiteli kmenů First Nations, dodnes tvoří základní stavební jednotky kanadského ústavního systému a dokonce jeden z charakteristických rysů kanadské historie a politiky (Abele – Prince 2003: 1).

Tyto smlouvy jsou dodnes základním pilířem vztahu původních obyvatel s federací a určují jejich pozici v ní. Neodvolatelně činí z kmenů původních obyvatel součást federálního systému (White 2002: 89 - 90).

Otázkou územního vypořádání se nezabývají pouze zmiňované historické

---

⁵⁵ Haudenosaunee Confederacy je známa i pod názvem *Iroquois Confederacy* a tvořily ji tyto kmeny: Onondaga, Cayuga, Mohawk, Seneca a Oneida (Ladner 2003: 169).

⁵⁶ Smlouva *Kaswentha* je známa i pod názvem *Two Row Wampum*.

⁵⁷ Smlouvu původně uzavřeli Holanďané, ovšem po jejich odchodu ze Severní Ameriky jejich pozici převzali Angličané.

smlouvy, ale i tzv. *land claims agreements*. Land claims smlouvy upravují jak částečně vlastnické vztahy, tak především politické vztahy mezi původními obyvateli a federální vládou, tedy například problematiku vytvoření a fungování vládních institucí. Land claims dohody zároveň zajišťují původním obyvatelům některé výhody, například právo na lov či stopování po celém území dané oblasti (White 2002: 93).

5.3 Smluvní federalismus

System fungující na základě uzavírání smluv mezi oběma komunitami, se nazývá „*smluvní federalismus*“ (Leclair 2006: 525).⁵⁸

Ovšem ani smluvní federalismus není vzhledem k původním obyvatelům dokonalý. Originální smlouvy totiž nedokážou zajistit původním obyvatelům takovou pozici, aby mohli přinutit nepůvodní většinu k jednáním týkajících se záležitostí First Nations (Leclair 2006: 528).

Smluvní federalismus ale zaručuje začlenění původních obyvatel do federálního systému a agendě týkající se původních obyvatel zajišťuje pozornost federální vlády. Zároveň představuje výchozí bod, na základě kterého by mělo docházet k posílení vztahů mezi původními obyvateli a k jasnému rozdělení pravomocí (White 2002: 92).⁵⁹

5.4 Vztahy mezi původními obyvateli a kanadskou federální vládou

V roce 1860 byl vydán *Indian Act*, na základě něhož byli původní přemístěni do speciálně vytvořených rezervací. Jednalo se o malá a často izolovaná území, kde si mohli původní obyvatelé žít dle svých způsobů. Federální vláda se ovšem snažila dělat vše proto, aby později došlo k asimilaci původních obyvatel (Bakvis – Baier – Brown 2009: 237). Od pokusu o

---

⁵⁸ V originále „*Treaty Federacy*“

⁵⁹ Smluvní federalismus mezi federální vládou a kanadskými původními obyvateli ovšem není federalismus v klasickém významu slova. Thomas Hueglin nazývá federativní zřízení v Kanadě jako „*státní federalismus*“ („*state federalism*“), kdy je jedná o vztahy mezi provinciemi (Hueglin cit. dle White 2002: 92).

asimilaci se ustoupilo až počátkem 70. let (Newhouse – Belanger 2010: 341).

V polovině 19. století se kanadská federální vláda rozhodla posílit svou moc v ekonomickém a vojenském hledisku. Následkem toho došlo k výraznému oslabení vlivu původních obyvatel a to navzdory všem v nedávné době podepsaným smlouvám.⁶⁰ V roce 1876 tyto poměry potvrdil *Indian Act*, jehož prostřednictvím mělo dojít k asimilaci původních obyvatel (Morden 5).

V této době se příslušníci First Nations museli rozhodnout, zda přijmout „*status Indians*“ a odsoudit se tím ke ztrátě kanadského občanství a k životu v určených rezervnicích. Druhou možností pak byl „*non – status Indians*,“ který z původních obyvatel činil Kanadany se všemi právy a povinnostmi, bez nároku na jakákoliv privilegia (Bakvis – Baier – Brown 2009: 236).

Příslušníci původních obyvatel se ale odmítali smířit s tímto postavením. V minulosti tvořili First Nations samostatné sociální skupiny a dodnes se k příslušnosti k některému z těchto kmenů hrdě hlásí. Kmenová příslušnost a koncept indiánské národnosti jsou pro příslušníky First Nation nesmírně důležité (Boldt – Long 1984: 538, 551). Právě na svou *aboriginal identity* se odvolávají při svém boji o prosazení svých *aboriginal rights* (Leclair 2006: 524).

Původní obyvatelé se ale ve své snaze o politické sebeurčení a o zachování vlastní unikátní kultury odvolávali také na západ – evropskou ideologii suverenity, autority, státnosti či teritoriality (Boldt – Long 1984: 537, 540).⁶¹

James Youngblood – Henderson charakterizoval indiánské úsilí o vlastní suverenitu jako „*záležitost srdce*“ (Youngblood – Henderson cit.dle Boldt – Long 1984: 539).⁶²

Boj původních obyvatel za jejich práva začal v 70. letech. Pro Kanadu jako celek to znamenalo ještě větší komplikace už v tak složité situaci, neboť v té

---

⁶⁰ Federální vládu vedlo k těmto krokům několik důvodů. Jako nejdůležitější můžeme zmínit jednak povstání Métisů a příslušníků kmene Cree v Manitobě roku 1885. Druhým významným důvodem bylo ukončení anglo – amerických sporů v oblasti. Poté již nebylo více potřeba indiánských spojenců. V západní oblasti došlo následkem vysoké imigrace k marginalizaci původních obyvatel.

⁶¹ A to navzdory historické zkušenosti původních obyvatel, kteří nikdy v historii nezažili systém podobný evropskému feudalismu, a proto věřili v rovnost lidí (Boldt – Long 1984: 541 – 542).

⁶² V originále: „*a matter of the heart*“

době v Québecu probíhala Tichá revoluce (Bakvis – Baier – Brown 2009: 234).

V roce 1969 totiž došlo k zásadní události ve vztahu mezi federální vládou a původními obyvateli. Federální vláda vydala tzv. *White Paper*, který oficiálně odmítal uznat speciální status původním obyvatelům Kanady (Canada's Human Rights History).⁶³

Dle tohoto dokumentu četné problémy, jimž původní obyvatelé čelí, jako chudoba, špatná životní úroveň či nízká úroveň vzdělanosti, musí být vyřešeny a jedinou možností, jak to udělat, je jejich zrovnoprávnění a plné začlenění do většinové kanadské společnosti. „*Vláda věří, že její politika musí vést k plné, svobodné a nediskriminační účasti lidí indiánského původu v kanadské společnosti. Takový cíl vyžaduje odtrhnutí se od minulosti. Požaduje, aby závislá pozice indiánských obyvatel byla nahrazena rovnoprávným statutem, příležitostmi a odpovědností, rolí, kterou mohou sdílet se všemi ostatními Kanadany*“ (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2010a).⁶⁴

Tento návrh se setkal u příslušníků původních obyvatel s odporem a nesouhlasem. Jako zhmotnění této kritiky sloužil tzv. *Red Paper*. Vydání těchto dokumentů lze považovat za spouštěcí moment hnutí původních obyvatel za jejich práva a svobody (Canada's Human Rights History).

Kanadská ústava z roku 1982 původní obyvatele Kanady a všechny smlouvy s nimi uzavřené oficiálně uznává a to v článku 35 (1): „*Existující původní a smluvní práva původních obyvatel Kanady jsou tímto uznána a potvrzena*“ (Abele – Prince 2003: 2; Constitutional Act, 1982, 35(1)).⁶⁵ Tento článek ovšem jen potvrzuje to, co už platilo, nevytváří pro původní obyvatele žádná nová práva (Rustand 2010b: 4).

Přestože tedy kanadská federální vláda přiznává původním obyvatelům

---

⁶³ Oficiální název dokumentu zní: „*Statement of the Government of Canada on Indian policy*“ (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2010a).

⁶⁴ V originále: „*The Government believes that its policies must lead to the full, free and non-discriminatory participation of the Indian people in Canadian society. Such a goal requires a break with the past. It requires that the Indian people's role of dependence be replaced by a role of equal status, opportunity and responsibility, a role they can share with all other Canadians.*“

⁶⁵ V originále: „*The existing aboriginal and treaty rights of the aboriginal peoples of Canada are hereby recognized and affirmed.*“

této země právo na vlastní samosprávu, skutečnost je ale jiná. Ústava uvádí pouze dvě úrovně výkonu moci, tedy úroveň federální a úroveň provinční. Tyto jsou pak jediné suverénní vlády v Kanadě. Vedle těchto ústavou uznaných těles existují i nižší úrovně vlády, jejichž fungování a pravomoci jsou ovšem podřízeny vůli federální nebo provinční vlády (Rustand 2010a; Rustand 2010b: 3).⁶⁶

Jednotlivé vlády nižší úrovně jsou většinou delegovány prostřednictvím nejrůznějších zákonů. V případě samospráv kanadských původních obyvatel se jedná například o tyto zákony: *Yukon First Nations Self-Government Act*, *Sechelt Indian Band Self-Government Act* a o ten nejdůležitější, tzv. *Indian Act* (Rustand 2010a).

Původní obyvatelé Kanady si vytvořili vlastní orgány místní samosprávy, kterých je v současné době přibližně 600 (Abele – Prince 2003: 2). Průměrně se jedna skupina skládá z tisíce lidí (Bakvis – Baier – Brown 2009: 236). Prostřednictvím těchto samospráv dochází k naplnění toho, čemu se v Kanadě říká „*přirozené právo na samosprávu*“ (White 2002: 90).^{67, 68} Původní obyvatelé mají právo zastávat pozice v těchto samosprávách či volit své vlastní zástupce, uplatňovat svou autoritu, vydávat zákony či mít vlastní soudní systém, ovšem v oblasti služeb a nejrůznějších programů jsou jejich kompetence vysoce omezené (White 2002: 90 – 91; Rustand 2010b: 2).⁶⁹ Původní obyvatelé se ještě mohou politicky angažovat v tzv. *boards*, což jsou nezávislé instituce, které uznává i kanadská ústava. Členové *boards* jsou jmenováni buď federální vládou, teritoriální vládou nebo *Aboriginal organization*. Hlavními oblastmi vlivu této instituce jsou rybolov, divoká volně žijící zvířata či ochrana životního prostředí (White 2002: 98 - 99).

Kanadská federální vláda dala ovšem jasně najevo, že s případnou plnou nezávislostí a suverenitou původních obyvatel indiánského původu nesouhlasí a

---

⁶⁶ Více informací v kapitole „Kanadský federalismus de jure“

⁶⁷ V originále: „*inherent right to self – government*“

⁶⁸ Kanadská federální vláda toto právo původním obyvatelům přiznává od roku 1995 (Rustand 2010b: 1).

⁶⁹ Samosprávy se v tomto odlišují od tzv. „*public government*,“ které mají pravomoci například i v soudnictví. V Nunavutu funguje právě tento model (White 2002: 90 – 91, 97).

souhlasit nebude. Připouští ale možnost indiánské samosprávy, kdy ti si budou spravovat své vnitřní záležitosti, které budou definované ústavou a ostatními zákony. Jako nejlepší možnost řešení situace vidí kompromis mezi asimilací a suverenitou (Boldt – Long 1984: 548 – 549, 552).

Další významné události se odehrály v roce 1990. Původní obyvatelé využili možnosti, kterou jim poskytovala kanadská ústava, ostře vyjádřili svůj nesouhlas s *Meech Lake Accord* a významnou mírou dopomohli tomu, že *Meech Lake Accord* nebyl schválen. Příčinou bylo, že původní obyvatelé formálně ve vyjednávání tohoto dokumentu nehráli žádnou roli a kanadská ústava měla být změněna bez jejich vědomí a souhlasu. Ztělesněním odporu původních obyvatel byl Elijah Harper, člen manitobského Legislative Assembly a především příslušník kmene původních obyvatel, který zablokoval schvalování zmíněného *Meech Lake Accord* (Peach 2011: 1 - 2). Druhou významnou událostí tohoto roku bylo povstání původních obyvatel v Oka v Québecu. Ti nesouhlasili s plánem tamní místní vlády ohledně převzetí půdy dosud patřící právě příslušníkům kmene Mohawků (Peach 2011: 11).

Po těchto událostech již nebylo možné názory původních obyvatel dále přehlížet a ignorovat (Peach 2011: 14).

Následující rok federální vláda v reakci na povstání v Oka ustanovila *Royal Commission on Aboriginal Peoples*. Členové komise byli příslušnosti napůl k původním i nepůvodním obyvatelům (Bakvis – Baier – Brown 2009: 239 – 240; Peach 2011: 15). Výsledkem činnosti byla doporučení ohledně přiznání speciálního statusu pro původní obyvatele a podpora způsobu jejich života s co nejmenšími zásahy vlády (Peach 2011: 21).

Otázce původních obyvatel se v této době zabývaly ještě další dvě komise, tedy tzv. *Spicer Commission* a *Beaudoin – Edwards Committee*. Tématem jejich výzkumu bylo faktické začlenění původních obyvatel do politického života Kanady, především do jednání týkajících se reforem ústavy, možnosti vytvoření vlastních samospráv a zastoupení First Nations v Senátu (Peach 2011: 15 – 16).

Druhého pokusu o úpravu kanadské ústavy, jehož výsledkem byl roku 1992 *Charlottetown Accord*, se již původní obyvatelé aktivně účastnili. Bylo to

vůbec poprvé, kdy zástupci původních obyvatel zastávali při vyjednávání rovnocennou pozici se zástupci federální a provinčních vlád. Díky tomu se do Charlottetown Accord podařilo implementovat několik změn týkajících se First Nations, včetně návrhu na vytvoření třetí vládní úrovně určené speciálně pro původní obyvatele⁷⁰ a jejich právo na vlastní samosprávu. Ovšem ani tento dokument nakonec schválen nebyl (Peach 2011: 18 - 20).

5.5 Boj původních obyvatel o samostatnost

O uznání svých práv a možnosti samostatného řízení svých záležitostí usilovali a stále usilují všechny skupiny kanadských prvních národů. Největší aktivitu prokázali a následně největších úspěchů pak dosáhli Inuité.

Podepsání *Nunavut Final Land Claims Agreement* 30. října 1992 a znamenalo v mnoha ohledech milník v kanadské politice.⁷¹ Tato dohoda se stala tou nejdůležitější, jaká kdy byla uzavřena mezi představiteli kanadské federální vlády a kanadských původních obyvatel. Díky vytvoření tohoto politického celku budou ve federálních vládních institucích trvale přítomni zástupci původních obyvatel (Merrit 1993: 2; Légaré 1996: 140).

Počátky boje za osamostatnění a vytvoření vlastního teritoria Inuité žijící v Severozápadních teritoriích zahájili na přelomu 60. a 70. let (Légaré 1996: 143; Merrit 1993: 3).⁷² Inuitům velmi vadil přístup, jaký vůči nim zastávala federální vláda. André Légaré tento přístup dokonce označil jako specifický způsob kolonialismu. „*Severozápadní teritoria byla kolonií Ottawy, zatímco Inuité byli podřízeni politice Ottawy a neměli žádné politické slovo ohledně jejich budoucnosti*“ (Légaré 1996: 143).⁷³

---

⁷⁰ Jednalo se o návrhy na transformaci současného ústavního zřízení a nahrazení dvouúrovňové vlády tříúrovňovou. K dosavadní federální a provinční by přibyla ještě *aboriginal* úroveň (Rustand 2010a).

⁷¹ Dokument pak ještě musel schválit parlament a odsouhlasit britská královna (*Royal assent*). V platnost vstoupil 9. července 1993 (Légaré 1996: 151).

⁷² Federální doba do té doby (přesněji od roku 1921) odmítala s původními obyvateli ohledně nových *land claims* jakkoliv jednat (Alcantara 2007: 185).

⁷³ V originále: „*The NWT was Ottawa's colony, while the Inuit were subjugated to Ottawa's policies and did not have any political say in their future.*“

Toto zmiňované území bylo nazývané Nunavut⁷⁴ a Inuité, kteří v této době tvořili více 80 % obyvatel oblasti, v těchto místech sídlili již od samého počátku zdejšího lidského osídlení (Merrit 1993: 3). Podpisu *Nunavut Final Land Claims Agreement* předcházelo zdlouhavé vyjednávání o návrhu podoby nového teritoria (*Nunavut proposal*). Celkem se jednalo o tři pokusy, z čehož až ten poslední z roku 1979 a s názvem *Political Development in Nunavut* byl přijat. Tento dokument se následně stal základním pilířem dalšího vyjednávání (Légaré 1996: 146 – 147). O vytvoření nového teritoria se rozhodovalo nejen na federální úrovni, ale i prostřednictvím všelidového hlasování v Severozápadních teritoriích. Referendum ohledně rozdělení Severozápadních teritorií se odehrálo v roce 1982 a většina obyvatel, přesněji 56 % z nich, vyjádřilo podporu vzniku nového teritoria. V roce 1992 se poté konalo druhé referendum, a to na území dnešního Nunavutu. Pro rozdělení se vyjádřilo plných 69 % obyvatel. Samotný Nunavut pak vznikl ke dni 1. dubna 1999 (Merrit 1993: 3 – 4; Légaré 1996: 148 – 149; 151).

Vytvořením vlastního teritoria Inuité získali možnosti a pravomoci, jakými nedisponuje žádná jiná skupina kanadských původních obyvatel. Jedná se například o právo na půdu, transfery kapitálu a hlavně vlastní teritoriální vládu (Merrit 1993: 5). Ovšem navzdory mnoha získaným privilegiím a pravomocím zůstaly Inuitům některé pravomoci zapovězeny. Tím nejdůležitějším faktem je skutečnost, že Inuité nemají nárok a právo na vlastnictví nerostných neobnovitelných surovin, jejichž ložiska se na území Nunavutu nalézají (Légaré 1996: 153).

Vytvořením teritoria Nunavut ovšem ambice Inuitů plně uspokojeny nebyly. Podobný vývoj, jaký se odehrál v nynějším Nunavutu, lze v současné době pozorovat i v Nunaviku. Nunavik je území rozkládající se v severní části provincie Québec, kde celkově žije asi 11 tisíc obyvatel, z čehož téměř 10 tisíc je inuitské národnosti (Makivik Corporation (a)).

První kroky k určité míře nezávislosti a samosprávě byly učiněny již v

---

⁷⁴ Slovo *Nunavut* je převzato z jazyka Inuktitut, jimž hovoří Inuité. V češtině toto slovo znamená „naše země.“

60. letech. V roce 1975 byl podepsán *James Bay and Northern Quebec Land Claims Agreement*, na jehož základě byly vytvořeny pro tři speciální instituce *Kativik Regional Government*, *Kativik School Board* a *Nunavik Regional Board of Health and Social Services*.⁷⁵ Ovšem k intenzivnějšímu jednání v této otázce došlo až na počátku nového tisíciletí. K dohodě se dospělo v prosinci roku 2007. Zástupci Québec City, provincie Québec, québeckých Inuitů a federální vlády podepsali dohodu ohledně vytvoření regionální vlády v Nunaviku, která by ale reprezentovala všechny obyvatele oblasti, tedy nejen Inuity. Představitelé Nunaviku se nyní snaží vyjednat podmínky a pravidla, podle kterých se bude volit a následně jednat v regionálním shromáždění (Makivik Corporation (b)).

5.6 Současná situace

Dle statistických dat z roku 2006 žilo v Kanadě více než milion příslušníků prvních národů, což tvořilo 4 % celkové kanadské populace (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2013).

Původní obyvatelé se v současné době hojně stěhují do měst, dle statistik z roku 2006 žilo ve městech již přibližně 54 % z jejich celkové populace. Ovšem ve srovnání s nepůvodními Kanadany se musí potýkat s mnoha problémy, jako je nízká sociální a ekonomická úroveň, relativně vysoká novorozenecká úmrtnost, nižší průměrná délka života, vyšší výskyt nejrůznějších nemocí, včetně nejrůznějších závislostí. Příslušníci First Nations také v minulosti často museli a bohužel stále musí čelit projevům rasismu (Bakvis – Baier – Brown 2009: 234 - 237).

Přestože Kanada má snahu zlepšit pozici původních obyvatel, přijetí *Declaration of the Rights of Indigenous Peoples* dlouho odmítala.⁷⁶ Organizace spojených národů tuto deklaraci přijala již v září 2007, Kanada ji ale schválila až

---

⁷⁵ Kativik je oblast nacházející se v severním Québecu. Téměř přesně kopíruje hranice dnešního Nunaviku (Kativik Regional Government).

⁷⁶ Kanada ovšem nebyla jediným státem, který s touto deklarací nesouhlasil. Stejný postoj zastávaly i Austrálie, Nový Zéland a Spojené státy americké (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2010d).

v listopadu 2010 (Newhouse – Belanger 2010: 353; Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2011). Důvodem pro toto otálení bylo přesvědčení, že její ústava a Charta lidských práv a svobod znamenají dostatečnou ochranu kanadských původních obyvatel (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2010b). Kanadská federální vláda si také uvědomuje křivdy, jaké byly v minulosti na původních obyvatelích napáchány. V nedávné době tedy bylo podniknuto několik bezprecedentních kroků, jak alespoň formálně tyto křivdy napravit. Nejvýznamnější je beze sporu oficiální omluva dřívějším studentům *residential* vzdělávacích zařízení z roku 2008 či zřízení *Truth and Reconciliation Commission* (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2010d).

Významným mezníkem pro vztahy mezi kanadskou vládou a původními obyvateli byly zimní olympijské hry v roce 2010, které se konaly ve Vancouveru. Tato sportovní událost se odehrávala na území čtyř kmenů First Nation, které se plně podílely na organizaci her. Představení jejich unikátní kultury tvořilo významnou část zahajovacího ceremoniálu (Aboriginal Affairs and Northern Development Canada 2010c).

5.7 Perspektivy původních obyvatel v rámci kanadské federace

Problematika původního obyvatelstva je v současné době snad největší výzvou pro kanadskou federální vládu a to nejen proto, že důvody, přístupy a vyznávané hodnoty příslušníků First Nation k politické angažovanosti jsou odlišné než v případě Kanadčanů evropského původu (White 2002: 89).

Jean Leclair ve svém článku navrhuje nový přístup k řešení vztahů mezi federací a původními obyvateli. Tento přístup nazývá „*federální konstitucionalismus*“ (Leclair 2006: 529)⁷⁷ a stručně se dá vysvětlit jako úplné uznání původních obyvatel za právoplatné aktéry ve federálním systému. Původní obyvatelé by už více nebyli považováni za pouhé pasivní články v

---

⁷⁷ V originále: „*federal constitutionalism*“

systemu (Leclair 2006: 530 - 532).⁷⁸

Je téměř jisté, že k úplnému urovnání a vyřešení vztahů či k nalezení uspokojivého kompromisu mezi původními obyvateli Kanady a mezi Kanadany evropského (či mimoevropského) původu dojde, pokud vůbec, až v budoucnosti (Abele – Prince 2003: 2).

Zároveň se dá předpokládat, že situace bude čím dál složitější z důvodu mnohem vyšší porodnosti u původních obyvatel než mezi většinovými Kanadany. Následkem toho se populace First Nations velmi rychle zvětšuje (Peach 2011: 28).

Jako nevyhnutelná se ukazuje nutnost vytvořit v ústavním systému prostor pro včlenění samosprávy původních obyvatel (Bakvis – Baier – Brown 2009: 235).

Do budoucnosti se očekává snaha na základě historických smluv posilovat přátelské vztahy mezi původními a nepůvodními obyvateli. Zároveň by mělo dojít k ústavnímu uznání plné suverenity původních obyvatel v otázce řešení záležitostí odehrávajících se na jejich tradičním území (Ladner 2003: 180). Cílem do budoucnosti je, aby všichni lidé všech národností žili v míru a přátelství na území „*Home on Native Land*“ (Ladner 2003: 184).

Objevila se rovněž myšlenka na vytvoření jedné provincie, která by sjednotila všechny příslušníky původních obyvatel v Kanadě. Ovšem ukázalo se, že její naplnění by nebylo možné a to hlavně ze dvou důvodů. Původní obyvatelé nežijí na jednom místě, ale jsou rozmístěni po celém území tohoto rozsáhlého státu, což by znamenalo neskutečné problémy ve výkonu moci. Kromě toho původní obyvatelé netvoří homogenní entitu, ale jedná se o velký počet odlišných národů s vlastními názory, způsoby a cíli. Dosažení jednotného

---

⁷⁸ Leclair se odvolává na tzv. „*organic*“ porozumění situaci, tedy „*ve smyslu žijící ústavní zkušenosti*“ (v originále: „*in the sense of a living constitutional experience*“). Autor tvrdí, že „*organické porozumění naší ústavě vede k závěru, že původní národy byly aktivními účastníky při vytváření kanadského federálního státu, ať si psaná ústava říká, co chce*“ (V originále: „*An organic understanding of our constitution leads to the conclusion that aboriginal nations were active participants in the creation of the Canadian federal state, whatever the written constitution might say.*“) (Leclair 2006: 530). Jako příklad uvádí všechny smlouvy podepsané mezi původními obyvateli a představiteli koloniálních vlád, které, i když nepřímo, hrály důležitou roli v utváření kanadské ústavy a formování kanadského federalismu (Leclair 2006: 531).

kompromisního názoru, s nímž by pak tato potenciální provincie vstupovala do jednání na federální úrovni, by bylo téměř nemožné (Statnyk 2009: 93).

Od vzniku samostatného Nunavutu, tedy od roku 1999, se řeší otázka, zda by se podobná situace mohla ještě někdy v budoucnosti opakovat. V Kanadě existuje rovnou několik oblastí, kde i v současnosti většinu obyvatel na jejich tradiční půdě tvoří právě příslušníci First Nation. Jedná se o některé oblasti v Britské Kolumbii, v Québecu a na Labradoru. Zdá se ovšem téměř jisté, že v případě potenciálního osamostatnění některého dalšího území s původními obyvateli by nemohl být přesně použit model úspěšně aplikovaný na Nunavut. Nově vzniklé území by muselo řešit složitější a komplexnější institucionální uspořádání, postavení menšin a intenzivnější vztahy s ostatními složkami federace v porovnání s těmi, jaké provozuje teritorium ležící za polárním kruhem (Merrit 1993: 5).

Další významné komunity původních obyvatel se pak nachází i ve zbývajících dvou teritoriích, tedy v Severozápadních teritoriích a na Yukonu, kde se v uplynulých letech stali významnými aktéry v teritoriální politice a jejím prostřednictvím byl posílen i jejich hlas na federální úrovni (White 2002: 96 – 97).

6 Problémy a perspektivy kanadské federace

6.1 Stephen Harper a jeho koncept *open federalism*

Předmětem mnohých debat byl význam přídavného jména *open*. Nejčastější interpretace a názory pak tvrdí, že je tímto názvem míněno „být otevřený ke změně.“ S tím se pojí ještě jeden nezanedbatelný fakt, tedy možnost nejrůznějších reinterpretací a výkladů (Young 2006: 4).

Je nutné zdůraznit, že Harperův *open federalism* se netýká pouze vztahu federální vlády ke Québecu. Jedná se o komplexní program, jehož cílem je dosažení vyváženosti mezi federální a provinční úrovní vlády, posílení pravomocí u provincií, podpora spolupráce mezi provinciemi, uznání fiskální nerovnosti mezi Ottawou a provinciemi a snaha tento problém vyřešit, či omezení federální kupní síly (*spending power*) (Bickerton 2012: 3; Laforest 2010: 8).

Konzervativci Stephena Harpera zvítězili ve třech po sobě následujících volbách, ale teprve až v těch posledních, konaných v roce 2011, se jim konečně podařilo získat většinu v Parlamentu. Krutou porážku v těchto volbách utřil Bloc Québécois. Tato strana, která v předešlých volebních obdobích několikrát hlasovala pro svržení Harperovy vlády, získala pouhá čtyři křesla (Rovná – Jindra 2012: 317 – 318).

Tento výrazný pokles preferencí u Bloc Québécois lze vysvětlit a dát do souvislosti právě s Harperovým konceptem *open federalismu*. Prostřednictvím těchto reforem a kroků se federální vládě podařilo zmírnit nejrizikovější aspekty québeckého nacionalismu. Harper zároveň svými kroky vůči této frankofonní provincii zajistil privilegovaný status a pozici v rámci celé kanadské federace, Québečané již tedy neměli takovou potřebu prostřednictvím Bloc Québécois bojovat o svá práva a postavení.

6.2 Kanada a Québec

V současné době v Kanadě stále převládá únava z neúspěšných ústavních reforem z 80. a 90. let. V důsledku tohoto znechucení se problematika ústavy a

jejich modifikací na zasedáních federální vlády vůbec neprojednává. Kanadská vláda nyní čelí zásadnějším problémům, kterým je nutné věnovat pozornost. Jedná se například o kanadskou účast ve válce v Afghánistánu, o ochranu životního prostředí, o ekonomické otázky či o problematiku zajištění práv občanů v multikulturní společnosti. Na půdě québeckého National Assembly se k těmto tématům připojuje ještě otázka možnosti plné nezávislosti. Tyto myšlenky a touhy se znovu objevily v roce 2008, kdy si Québec připomínal čtyři sta let od založení Québec City (Laforest 2010: 2).

V nedávné minulosti, tedy v několika posledních letech se i zdálo, že Parti Québécois opustila myšlenku na vyvolání dalšího referenda ohledně québecké nezávislosti. Mezi québeckou inteligencí byl po nějakou dobu rozšířený názor, že ačkoliv je vidina plně nezávislého Québecu lákavá, tak její naplnění bude velmi složité a téměř nepravděpodobné. Nejen z těchto důvodů Québec zatím zůstává součástí kanadské federace. Slova Guye Laforesta ovšem připomínají, že se v žádném případě ve vztahu mezi Québecem a federací nejedná o ideální stav: „*Québec zůstává v Kanadě, ovšem jeho situaci lze přirovnat k vnitřnímu politickému a ústavnímu exilu*“ (Laforest 2010: 2 - 3).⁷⁹

Rovněž samotní obyvatelé Québecu v poledních letech upírali svou pozornost více na jiná témata, která bezprostředně ovlivňovala a stále ovlivňují jejich životy, což se o případné nezávislosti bezprostředně říci nemůže. Určitá část Québečanů o možnosti nezávislosti dokonce ani neuvažuje (Laforest 2010: 3; 7).⁸⁰

Ovšem v současné době (přibližně od roku 2009) lze vyzorovat zvýšený nárůst zájmu o problematiku québecké participaci v kanadské federaci. Objevují se jak názory hájící zachování situace, tak i volající po radikální změně (Laforest 2010: 13; 31).

Navzdory pomalu klesající velikosti frankofonní populace se očekává, že Québec bude i tak v budoucnosti zastávat významnou roli v

---

⁷⁹ V originále: „*Québec is staying in Canada but its situation is akin to that of an internal political and constitutional exile*“ (Laforest 2010: 3).

⁸⁰ Jedná se například o otázky role státu ve společnosti, která stárne; rostoucí náklady na zdravotnickou péči, sociální důsledky odklonu od tradičního náboženství atd. (Laforest 2010: 3).

kanadském politicko-ústavním pořádku. Québec představuje entitu jak s odlišným jazykem, převládajícím náboženstvím, právním systémem, občanskou společností, kulturou či mediální sítí a toto vše bude muset kanadská federální vláda brát v potaz i do budoucna (Laforest 2010: 6 - 7).

K posílení québecké národní identity a hrdosti také významnou měrou přispívá skutečnost, že dějiny dnešní Kanady začaly na území dnešního Québecu a kde se i odehrálo mnoho významných historických událostí (Laforest 2010: 26).

Québecké výpady a snahy o samostatnost si Kanada ovšem nesmí vysvětlovat jako nepřátelské. Cílem Québecu není zničit kanadskou federaci jako celek. Není to hra s nulovým součtem (Gagnon – Iacovino cit. dle Laforest 2010: 30).

K významné události v záležitostech týkajících se budoucnosti kanadského došlo v září 2012, kdy se v Québecu konaly provinční volby. Oproti drtivému neúspěchu Bloc Québécois na federální úrovni, v Québecu nečekaně zvítězila Parti Québécois. Je to jasný důkaz toho, že separatistické tendence Québecu stále přetrvávají do dnešních dnů.⁸¹ Tento trend na jaře 2012 připustil i jeden z nejvýznamnějších kanadských politiků dnešní doby, bývalý předseda Liberální strany Michael Ignatieff. Dal do spojitosti blížící se referendum o nezávislosti Skotska na Velké Británii a potenciální stejný vývoj v Kanadě. Dle jeho slov, „*Québec a zbytek Kanady si nemají vzájemně skoro nic říct a tvoří už stejně dvě „téměř“ oddělené země*“⁸² (O’Neil 2012; Panetta 2012).

Parti Québécois se dostala k moci po dlouhých devíti letech. Radost z úspěchu však straně zkazila skutečnost, že vítězství nebylo tak přesvědčivé a jednoznačné, jak si členové Parti Québécois přáli. Strana nebyla schopna sestavit většinovou vládu, a proto nemůže naplnit své předvolební sliby, tedy že se

---

⁸¹ Odhady z roku 2012 říkají, že québecká nezávislost má podporu u přibližně 28 % québeckých obyvatel (Panetta 2012).

⁸² V originále „*Quebec and the rest of Canada have little to say to each other and that the two already are “almost” separate countries*“ (O’Neil 2012).

opětovně pokusí vyvolat referendum o úplné nezávislosti provincie.⁸³ I tak se ale budou snažit vyjednat pro Québec opět nějaké výhody a výjimky. Jednou z nich je zavedení tzv. „québeckého občanství“ pro budoucí imigranty přicházející do této provincie, kteří poté budou muset prokázat nejen znalost francouzského jazyka. Parti Québécois rovněž požaduje převedení dalších pravomocí z federální úrovně na vlastní provinční úroveň. Týká se to agendy pojištění v nezaměstnanosti, autorských práv a *foreign-assistance funding* (Panetta 2012).

V případě osamostatnění ale hrozilo a stále hrozí několik problémů, kterým by potenciální nový stát musel čelit. Podle mnohých analytiků by nezávislost Québecu znamenala pro Québec a jeho obyvatele ekonomickou pohromu. Jednalo by se zejména o ztrátu zahraničních investorů a ekonomické problémy spojené s dluhy,⁸⁴ přičemž zřejmě jediné možné řešení zadlužení by bylo výrazné navýšení daní. Samostatnou otázkou by představovalo případné členství nezávislého Québecu v Severoamerické zóně volného obchodu NAFTA (Howe 1998: 39, 45; Paikin 2012).

Významný kanadský politický komentátor a žurnalista Andrew Coyne zdůraznil některé problémy, s nimiž by se nezávislý Québec musel potýkat. A to ještě pouze za předpokladu, že by získal mezinárodní uznání, o čemž se dá velmi pochybovat. Jedná se o „*únik kapitálu, krachy bank, soudy zahlcené nesouhlasnými peticemi přívrženců federace volajících po svých právech a organizovaný zločin, snažící se využít situace všemi možnými způsoby*“⁸⁵ (Coyne cit. dle Paikin 2012; National Post 2013).

6.3 Výzvy pro kanadskou federaci

Ve spojitosti s možným vývojem kanadského politického systému i federace samotné se často hovoří o nutnosti reformy federálního Senátu. Původní

---

⁸³ Parti Québécois získala 54 mandátů z celkových 125. Na druhém místě se pak umístila Liberální strana se ziskem padesáti křesel (Assemblée Nationale Québec).

⁸⁴ Québec byl v té době s deficitem 3,9 miliardy kanadských dolarů nejzadluženější kanadskou provincií (Rovná – Jindra 2012: 297).

⁸⁵ V originále: „*capital flight, bank failures, the courts clogged with federalists petitioning for their rights, and organized crime taking advantage of the situation in whatever ways it could*“ (Paikin 2012).

zamýšlený úděl této instituce, tedy zajištění „*střízlivého druhého myšlení*“⁸⁶ (Klassen 2007: 3) a spravedlivé zastoupení jednotlivých provincií a s tím spojená jejich ochrana, se v praxi moc neosvědčil. Postupem času Kanadánům přestal vyhovovat způsob obsazování senátorských postů, kdy tito nejsou klasicky volení, ale jmenovaní. Počty mandátů, kterými disponují jednotlivé provincie, rovněž nereflektují realitu, tedy počet obyvatel v dané provincii či oblasti. Návrhy na reformu Senátu byly zakomponovány do Meech Lake Accordu i Charlottetown Accoru, kvůli následnému vývoji však k jejich naplnění nedošlo. Ovšem jak uvádí Thomas Klassen, současný stav je dlouhodobě neudržitelný a proto je nutné co nejdříve provést potřebné reformy, jejichž výsledkem bude *The Triple E Senate – elected, effective, equal*. Zároveň je nutné pokračovat v nastaveném trendu, tedy ve jmenování zástupců minorit, které mají s ohledem na kanadský volební systém malou šanci dostat se do *House of Commons* (Klassen 2007: 3 – 4; Parliament of Canada).

Další výzvu do budoucnosti představuje vztah Atlantských provincií vůči centru, tedy Ottawě. V době vzniku kanadské federace byly tyto rozlohou nevýznamné provincie důležitým obchodním centrem s perfektní geostrategickou polohou. Doba a situace se ovšem zásadně změnily. Význam jednotlivých provincií výrazně poklesl a nedá se očekávat, že by se ještě někdy vrátil stav z konce 19. století. Těmto čtyřem provinciím by výrazně pomohla vzájemná koordinovaná spolupráce v oblasti ekonomiky či služeb. Klassen ovšem dodává, že tento stav je hudbou budoucnosti. Nejenže federální vláda regionální spolupráci mezi provinciemi příliš nepodporuje,⁸⁷ tak i samotným Atlantickým provinciím současný stav více méně vyhovuje, jelikož federální vláda nad nimi částečně drží ochrannou ruku, a to samozřejmě převážně po ekonomické stránce (Klassen 2007: 4 – 6; Finbow 1994: 465).

Jistou míru nespokojenosti se svou rolí v kanadské federaci prezentují západní prérijní provincie. Důvodem jsou rozsáhlá a bohatá naleziště nerostných

---

⁸⁶ V originále „*sober second thought*“

⁸⁷ A to navzdory tomu, že regionalismus je jedním ze základních a všeobecně přijímaných aspektů kanadského politického života (Henderson 2004: 595).

surovin nacházejících se na jejich území, s nimiž jsou spojené významné ekonomické zisky. Jedná se především o ropu, ropné písky, úrodnou zemědělskou půdu a o dřevo (Klassen 2007: 8). Kořeny současných problémů je nutno hledat v hluboké minulosti. Federální vláda a centrum na západní region v dřívějších dobách pohlížely jako na svou kolonii a to hlavně kvůli převažujícímu původnímu obyvatelstvu. Později se sice složení obyvatel změnilo, ovšem nově příchozí se věnovali především zemědělství a federální vláda se vzhledem k nim stavila do povýšené pozice. Préríjní provincie si však uvědomily potenciál, jakým disponují v případě obchodu s obilím a ropu, a to nejen na domácím, ale i mezinárodním trhu. Federální vláda ovšem samostatné participaci svých jednotlivých provincií na mezinárodním obchodě příliš nakloněna není a provincie to pochopitelně chápou jako poškozování svých zájmů. Řešení nenabízí ani decentralizovaný federální systém, jelikož *„decentralizace může fungovat jako strategie k ochraně kulturní integrity Québecu, ale ne jako strategie k ochraně ekonomických zájmů Západu“* (Gibbins 2007: 17 - 18).⁸⁸

Federální vláda dnes nemá kompetence k zasahování a kontrole využití nerostných surovin. Toto náleží výhradně provinciím. Z důvodu, že na území teritorií se nachází ohromná naleziště, tak se v blízké budoucnosti nedá předpokládat přeměna teritorií na provincie. Ale i tak budou teritoria hrát v budoucnosti Kanady významnou roli (Smith 1991: 457; Leach 1984: 10).

---

⁸⁸ V originále: *„Decentralization might work as a strategy to protect the cultural integrity of Quebec but not as a strategy to protect economic interests of the West.“* (Gibbins 2007: 18)

7 Závěr

V této bakalářské práci jsem se snažila na základě teorie federalismu analyzovat federalismus v Kanadě. Následně jsem představila vývoj a utváření dnešní kanadské federace a snažila se popsat a analyzovat zásadní události, které ovlivňovaly tento proces. V úvodu jsem si uložila tři cíle.

Nejprve jsem hledala odpověď na otázku, jestli kanadský federalismus odpovídá předpokladům a splňuje znaky federace, které jsem představila v teoretické části. V zásadě se dá říci, že kanadský federalismus v sobě skýtá všechny hlavní charakteristické znaky federace. Výjimkou je současné uspořádání horní komory federálního parlamentu, kde jednotlivé složky federace nejsou zastoupeny stejnoměrně.

Následně jsem v této bakalářské práci v rámci analýzy kanadské federace hledala odpovědi na několik otázek. Na poslední z nich, tedy jestli „*Čelí Kanada aktuálně hrozbě rozpadu?*“, se pokusím odpovědět zde.

Jak jsem zmínila v textu, v pořadí již druhém referendu ohledně québecké nezávislosti, které se uskutečnilo v roce 1995, chybělo separatistům jen několik desítek hlasů k tomu, aby získali většinu a vyhlásili nezávislost. Poté nastalo částečné uklidnění situace, ovšem události posledních měsíců ukázaly, že to bylo pouze dočasně. Loňský rok v québeckých provinčních volbách zvítězila po devíti letech v opozici Parti Québécois, která ve své předvolební kampani slíbila v případě svého vítězství opětovně vyhlásit referendum ohledně dalšího setrvání v kanadské federaci. Podmínkou k této akci ovšem bylo sestavení většinové vlády a k tomu ovšem nedošlo. Parti Québécois sestavila na základě počtu obdržených hlasů pouze menšinovou vládu, a proto se vyhlášení referenda alespoň prozatím odsunulo na dobu neurčitou.

Otázkou ovšem zůstává, jestli by v případě konání québeckého referenda a jeho souhlasného vyjádření ohledně samostatnosti této provincie skutečně k vyhlášení nezávislosti došlo. Vyhlášení nezávislosti není jednoduchý jednostranný akt, naopak se jedná o velmi pečlivě ústavo - právně ošetřenou problematiku. Tím ústavněprávním mechanismem je pochopitelně myšlen Clarity Act přijatý v roce 2000, který jednostranné vyhlášení nezávislosti

neumožňuje. Posouzení jasnosti a nejasnosti otázky, na kterou by obyvatelé Québecu odpovídali, je minimálně diskutabilní a lze očekávat, že jak posuzovatel otázky, tedy Dolní komora federálního parlamentu, tak i navrhovatel otázky, čili představitelé Québecu, by přišli s vlastní vyhovující interpretací, která by přesně vyhovovala jejich zájmům.

Stejně tak se nedá očekávat naplnění druhé podmínky k získání nezávislosti provincie, jak ukládá Clarity Act, tedy získání podpory zbývajících jednotek federace. S vysokou pravděpodobností by se z potenciálního québeckého osamostatnění stal precedent a příklad, na jaký by se pak v budoucnosti odvolávaly ostatní nespokojené provincie volající a toužící po nezávislosti.

Oněmi „ostatními nespokojenými provinciemi“ konkrétně myslím prérijní provincie Saskatchewan, Manitobu a především Albertu. Na území těchto provincií se nalézají rozsáhlá ropná ložiska, která by se v případě osamostatnění stala základem ekonomiky nových států. Opominout rovněž nelze ani úrodnou půdu vhodnou pro zemědělství, díky které je tato oblast nazývaná obilnicí Kanady. Toto přírodní bohatství by se teoreticky mohlo stát základem fungování nového státu, na druhou stranu ovšem potenciální nezávislost těchto provincií pohřbívá. Je logické, že by se Kanada jako celek odmítla vzdát zisků plynoucích právě z ropy a zemědělských produktů vyprodukovaných v těchto provinciích. Případnému vyhlášení nezávislosti u prérijních provincií brání ještě jedna skutečnost, která v případě Québecu nehraje tak významnou roli. Jedná se o geografickou polohu těchto provincií.

Z těchto důvodů nepředpokládám, že by došlo v blízké, ale i vzdálenější budoucnosti k rozpadu kanadské federace.

Mým posledním dílčím cílem v rámci analýzy kanadského federalismu bylo nastínění možného vývoje kanadské federace do budoucnosti. Dle mého názoru bude muset kanadská federální vláda řešit zásadnější otázky a výzvy, než je možnost québecké nezávislosti. Myslím tím především problémy ve spojitosti s původními obyvateli Kanady. Čím dál více se zvětšující populace původních

obyvatel stále cítí křivdy, jaké na nich byly v minulosti napáchány. A i v současné době a navzdory mnoha oficiálně deklarováním uznáním a zrovnoprávněním se příslušníci prvních národů musí potýkat s častými známkami diskriminace. Situaci by pravděpodobně vyřešilo vytvoření speciální provincie či teritoria určené primárně původním obyvatelům po vzoru Nunavutu, ovšem z mnoha důvodů je toto řešení neuskutečnitelné. Nalezení kompromisního řešení, které bude vyhovovat požadavkům jak federální vlády, tak i původním obyvatelům a ještě tak, aby plně respektoval jejich zvyky a tradice, tedy je a ještě dlouho do budoucna bude předmětem mnoha zdoluhavých a složitých vyjednávání.

Jak již bylo zmíněno, současná Kanada je zemí přistěhovalců. V dnešní době je Kanada jednou z nejčastějších a nejoblíbenějších cílových destinací pro tisíce imigrantů, následkem čehož dochází k významnému nárůstu jinak v porovnání s územní rozlohou nepatrné populace. Právě růst populace může mít nepřímý vliv na další vývoj kanadského federalismu. V současné době žije převážná většina kanadských obyvatel v jižní části Kanady u hranice se Spojenými státy americkými. Příčinou jsou nejen historické či ekonomické důvody, ale také hlavně přijatelné klimatické podmínky. Ovšem se vzrůstajícím počtem obyvatel v těchto ve všech významech slova přívětivých oblastech se dá počítat s postupným osidlováním méně zalidněných prostor, tedy rozsáhlých oblastí dnes téměř liduprázdných teritorií. Kvůli postupnému růstu obyvatel se dá tedy očekávat volání teritorií po navýšení počtu zástupců ve federálních institucích, po přiznání dalších pravomocí či dokonce po přeměně statusu na provincie.

S kanadským federalismem je také spojený problém ohledně Horní komory federálního parlamentu, který se táhne již dlouhá léta. Příčinou tohoto problému je počet mandátů, jimiž disponují jednotlivé provincie. Tyto počty zástupců odpovídajícím způsobem nereflektují počet obyvatel v jednotlivých segmentech kanadské federace. Kanadský senát je dnes živým pozůstatkem britské koloniální říše. Dle mého názoru by se ale kanadští politici při vymýšlení a tvorbě reformy federálního senátu měli spíše inspirovat ve Spojených státech

amerických. Všechny provincie by měly mít stejný počet senátorů bez ohledu na počet obyvatel. Počet obyvatel je zohledněn v House of Commons a Senát by se tak stal funkční platformou chránící jednotlivé složky federace.

Vytváření jakýchkoliv předpovědí do budoucnosti je velmi složité. Speciálně, pokud se jedná o budoucnost státu, na kterou má vliv mnoho aktérů, přesněji lidí. Já jsem výše představila svou vizi budoucnosti kanadské federace. Skutečnost ovšem může být naprosto odlišná a historie již nejednou ukázala, jak málo stačí k fundamentálním změnám ve vývoji dějin.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Prameny

Clarity Act. S. C. 2000, c. 26. Ve znění pozdějších předpisů (Dostupné na: <http://laws.justice.gc.ca/PDF/C-31.8.pdf>, 9. 3. 2013).

Constitutional Act, 1867. *IV. Legislative Power*. Ve znění pozdějších předpisů. (Dostupné na: http://www.solon.org/Constitutions/Canada/English/ca_1867.html, 2. 2. 2013).

Constitutional Act, 1867. *VI. Distribution of Legislative Powers*. Ve znění pozdějších předpisů. (Dostupné na: http://www.solon.org/Constitutions/Canada/English/ca_1867.html, 28. 1. 2013).

Constitutional Act, 1867. *IX. Miscellaneous Provisions*. Ve znění pozdějších předpisů. (Dostupné na: http://www.solon.org/Constitutions/Canada/English/ca_1867.html, 28. 1. 2013).

Constitutional Act, 1982. *Canadian Charter of Rights and Freedoms*. Ve znění pozdějších předpisů. (Dostupné na: http://www.solon.org/Constitutions/Canada/English/ca_1982.html, 28. 1. 2013).

Constitutional Act, 1982. *Rights of the Aboriginal Peoples of Canada*. Ve znění pozdějších předpisů. (Dostupné na: http://www.solon.org/Constitutions/Canada/English/ca_1982.html, 24. 2. 2013).

8.2 Literatura

Abele, F. – Prince, M., J. (2003). Counsel for Canadian Federalism: Aboriginal Governments and the Council of the Federation. *Institute of Intergovernmental Relations*. (Dostupné na: <http://web.uvic.ca/spp/people/faculty/documents/abeleprince.pdf>, 24. 2. 2013), 1 – 6.

Alcantara, C. (2007). Explaining Aboriginal Treaty Negotiation in Canada: The Case of the Inuit and the Innu in Labrador. *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique*. Vol. 40, No. 1, 185 – 207.

Aronovitch, H. (2006). Seceding the Canadian Way. *Publius*. Vol. 36, No. 4, 541 – 564.

Bakvis, H., - Baier, G. – Brown, D. (2009). Aboriginal Governments and Federalism. In: Bakvis, H., - Baier, G. – Brown, D., *Contested Federalism:*

Certainty and Ambiguity in the Canadian Federalism (Ontario: Oxford University Press), 234 – 245.

Banfield, J. (1965). Silent Revolution in Canada. *Transition*. No. 22, 44 – 47.

Beaudoin, G. A. (2012). Royal Commission of Inquiry on Constitutional Problems. *Historica Dominion Institute. The Canadian Encyclopedia* (Dostupné na: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/articles/royal-commission-of-inquiry-on-constitutional-problems>, 17. 2. 2013).

Bickerton, T. (2012). Transforming Federal Canada: Gaining Perspective on Harper's New Federalism. Prezentováno ve dnech 19. - 20. 9. 2012 na konferenci *International Association of Centers for Federal Studies* v Římě (Dostupné na: <http://www.iacfs.org/files/documents//Transforming%20Federal%20Canada.pdf>, 15. 3. 2013), 1 – 32.

Boldt, M., - Long, J., A. (1984). Tribal Traditions and European – Western Political Ideologies: The Dilemma of Canada's Native Indians. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 17, No. 3, 537 – 553

Brady, A. (1959). Quebec and Canadian Federalism. *The Canadian Journal of Economics and Political Science/ Revue canadienne d'Economie et de Science politique*. Vol. 25, No. 3, 259 – 270.

Cameron, M., A. – Falleti, T., G. (2005). Federalism and the Subnational Separation of Powers. *Publius*. Vol. 35, No. 2, 245 – 271.

Cameron, D., R. – Jacqueline, K., D. (2008). Recognizing Quebec in the Constitution of Canada: Using the Bilateral Constitutional Amendment Process. *The University of Toronto Law Journal*. Vol. 58, No. 4, 389 – 420.

Caron, J., F. – Laforest, G. (2009). Canada and Multinational Federalism: From the Spirit of 1982 to Stephen Harper's Open Federalism. *Nationalism and Ethnic Politics*. Vol. 15, No. 1, 27 – 55.

Carrothers, W., A. (1935). Problems of the Canadian Federation. *The Canadian Journal of Economics and Political Science/ Revue canadienne d'Economie et de Science politique*. Vol. 1, No. 1, 26 – 40.

Craigie, A. (2010). Framing Canadian Federalism. *British Journal of Canadian Studies*. Vol. 23, No. 2, 303 – 304.

- Fafard, P. – Rocher, F. (2009). The evolution of federalism studies in Canada: From centre to periphery. *Canadian public administrativ/ Administration publique du Canada*. Vo. 52, No. 2, 291 – 311.
- Fiala, P. – Schubert, K. (2000). Metody výzkumu. In: Fiala, P. – Schubert, K., *Moderní analýza politiky. Uvedení do teorií a metod policy analýzy* (Nakladatelství Barrister & Principal), 38 – 48.
- Finbow, R. (1994). Dependents or Dissidents? The Atlantic Provinces in Canada's Constitutional Reform Process, 1967 – 1992. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 27, No. 3, 465 – 491.
- Folds, N. B Québec Act. *Historica Dominion Institute. The Canadian Encyclopedia* (Dostupné na: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/articles/quebec-act>, 1. 2. 2013).
- Føllesdal, A. (2010). Federalism. *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (dostupné na: <http://plato.stanford.edu/entries/federalism/>, 18. 1. 2013).
- Gibbins, R. (2007). *Federalism in the 21st Century: Defining the Common Economic Space* (Dostupné na: <http://www.irpp.org/po/archive/mar07/gibbins.pdf>, 15. 3. 2013), 11 – 21.
- Gnarowski, M. (1973). Editor's introduction. In: Kwavnick, D., Tremblay Report (Toronto: McClelland and Stewart), vii – xx.
- Gough, B. M. (2011). Introduction. In: Gough, B. M, *Historical Dictionary of Canada* (Lanham: Scarecrow Press), 1 – 49.
- Henderson, A. (2004). Regional Political Cultures in Canada. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 37, No. 3, 595 – 615.
- Heywood, A. (2008). Politika místní a regionální. In: Heywood, Andrew, *Politologie* (Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň), 197 – 216.
- Hloušek, V. – Kopeček, L. – Šedo, J. (2011). Federalismus, decentralizace a víceúrovňové vládnutí v současné Evropě. In: Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír – Šedo, Jakub, *Politické systémy* (Barrister & Princioal, o. s.), 217 – 245.
- Howe, P. (1998). Rationality and Sovereignty Support in Québec. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 31, No. 1, 31 – 59.

Hudon, R. (2012). Québec Referendum (1980). *Historica Dominion Institute. The Canadian Encyclopedia* (Dostupné na: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/articles/quebec-referendum-1980>, 17. 2. 2013).

Hueglin, T. O. (2003). Federalism at the Crossroads: Old Meanings, New Significance. *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique*. Vol. 36, No. 2, 275 – 294.

Chevrier, M. (1996). Canadian federalism and the autonomy of Québec: A historical viewpoint. *The Library The Canadian federation* (Dostupné na: <http://www.bibliotheque.assnat.qc.ca/01/mono/2005/08/819576.pdf>, 8. 3. 2013).

Johnson, A., W. (1968). The Dynamics of Federalism in Canada. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 1, No. 1, 18 – 39.

Jones, E., H. (1978). Localism and Federalism in Upper Canada to 1865. In: Hodgins, B., W. – Wright, D. – Heick, W. H., *Federalism in Canada and Australia: The Early Years* (Waterloo: Wilfrid Laurier University Press), 19 – 43.

Klassen, T., R. (2007). *Canada's Federalism in the 21st Century* (Dostupné na: <http://www.glendon.yorku.ca/english/faculty/researchcentres/api/documents/KL-ASSEN-Prospects2007.pdf>, 15. 3. 2013), 1 – 13.

Klíma, K. (2006). Formy státu. In: Klíma, Karel, *Teorie veřejné moci (vládnutí)*, (Praha: ASPI), 227 – 269.

Kořan, M. (2008). Jednopřípadová studie. In: Drulák, P. a kol., *Jak zkoumat politiku* (Nakladatelství Portál, Praha), 29 – 61.

Košelev, L. V. – Tiškov, V. A. (1986). *Dějiny Kanady* (Praha: Svoboda).

Kwavnick, D. (1965). The Roots of French – Canadian Discontent. *The Canadian Journal of Economics and Political Science/ Revue canadienne d'Economie et de Science politique*. Vol. 31, No. 4, 509 – 523.

Ladner, K., L. (2003). Treaty Federalism: An Indigenous Vision of Canadian Federalism. In: Rocher, F. – Smith, M. (eds), *New Trends in Canadian Federalism* (Toronto: Broadview Press), 167 – 194.

Laforest, G. (2010). What Canadian Federalism Means in Québec. *Review of Constitutional Studies*. Vol. 15, No. 1, p. 1-33.

LaSelva, S., V. (1993). Federalism as a Way of Life: Reflections on the Canadian Experiment. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 26, No. 2, 219 – 234.

Leach, R., H. (1981). Chapter 2. The Four Federal Nations in Profile. In: Leach, Richard H., *Studies in Comparative Federalism: Australia, Canada, The United States and West Germany* (Advisory Commission on Intergovernmental Relations, Washington). Dostupné na: <http://www.library.unt.edu/gpo/acir/Reports/information/M-130.pdf>, 28. 1. 2013.

Leach, R., H. (1984). Canadian Federalism Revisited. *Publius. Crisis and Continuity in Canadian Federalism*. Vol. 14, No. 1, 9 – 19.

Leclair, J. (2006). *Federal Constitutionalism and Aboriginal Difference* (Dostupné na: <https://papyrus.bib.umontreal.ca/jspui/bitstream/1866/2138/1/Leclair%20-%20Federal%20Constitutionalism%20and%20Aboriginal%20Difference.pdf>, 24. 2. 2013), 521 – 535.

Légaré, A. (1996). The process leading to a land claims agreement and its implementation: The case of Nunavut land claims settlement. *The Canadian Journal of Native Studies*. Vol. 16, No. 1, 139 – 163.

Makarenko, J. (2008). Federalism in Canada: Basic Framework and Operation. *Mapleleafweb*. Publikováno: 11. 1. 2008 (Dostupné na: <http://www.mapleleafweb.com/features/federalism-canada-basic-framework-and-operation>, 28. 1. 2013).

McCoy, Ch., S. (2001). Federalism: The Lost Tradition? *Publius. Essays in Memory of Daniel J. Elazar*. Vol. 31, No. 2, 1 – 14.

Merritt, J. (1993). Nunavut: Canada Turns a New Page in the Arctic. *Canadian Parliamentary Review*. Vol. 16, No. 2, 2 – 6.

Montpetit, É. (2008). Easing Dissatisfaction with Canadian Federalism? The Promise of Disjointed Incrementalism. *Canadian Political Science Review*. Vol. 2, No. 3, 12 – 28.

Morden, M. Treaty Federalism as Conflict Management: Indigenous – Settler Power Sharing in Canada. Prezentováno na: *Université de Fribourg Institute of Federalism* (Dostupné na: <http://www.unifr.ch/federalism/assets/files/IRCC/Morden%20-%20Treaty%20Federalism%20in%20Canada.pdf>, 24. 2. 2013), 1 – 10.

Morton, F., L. (1995). The Effect of the Charter of Rights on Canadian Federalism. *Publius. The State of American Federalism*. Vol. 25, No. 3, 173 – 188.

Morton, F. L. (2004). Provincial Constitution in Canada. *Text z konference „Federalism and Sub-national Constitutions: Design and Reform.“* Datum konání: 22. – 26. 3. 2004 (Dostupné na: <http://camlaw.rutgers.edu/statecon/subpapers/morton.pdf>, 28. 1. 2013).

Newhouse, D., R. – Belanger, Y., D. (2010). Beyond the „Indian Problem“: Aboriginal Peoples and the Transformation of Canada. In: Courtney, John C. – Smith, David, E. (eds), *The Oxford Handbook of Canadian Politics* (New York: Oxford University Press), 339 – 357.

O’Neil, P. (2012). Quebec is headed for independence, Michael Ignatieff tells the BBC. *National Post*. 23. 4. 2012 (Dostupné na: <http://news.nationalpost.com/2012/04/23/michael-ignatieff-quebec/>, 16. 3. 2013).

Paikin, Z. (2012). An independent Quebec would be economically nonviable. *iPolitics*. 13. 7. 2012 (Dostupné na: <http://www.ipolitics.ca/2012/07/13/zach-paikin-an-independent-quebec-would-be-economically-nonviable/7/>, 16. 3. 2013).

Panetta, A. (2012). Parti Québécois wins Quebec election 2012. *National Post*. 4. 9. 2012 (Dostupné na: <http://news.nationalpost.com/2012/09/04/parti-quebecois-win-quebec-election-2012/>, 16. 3. 2013).

Peach, I. (2011). The Power of a Single Feather: Meech Lake, Indigenous Resistance and the Evolution of Indigenous Politics in Canada. *Review of Constitutional Studies/ Revue d’études constitutionnelles*. Vol. 16, No. 1, 1 – 29.

Robertson, G. (1990). The Future of Canadian Federalism. *Canadian Study of Parliament Group* (Dostupné na: http://www.studyparliament.ca/English/pdf/ongoing/1990_11_E.pdf, 8. 3. 2013).

Rodden, J. (2004). Comparative Federalism and Decentralization: On meaning and Measurement. *Comparative Politics*. Vol. 36, No. 4, 481 – 500.

Rogers, N., McL. (1935). The Political Principle of Federalism. *The Canadian Journal of Economics and Political Science / Revue canadienne d’Economie et de Science politique*. Vol. 1, No. 3, 337 – 347.

Rovná, L. – Jindra, M. (2012). *Dějiny Kanady* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Rustand, J., K. (2010a). Contested federalism and the aboriginal challenge. *Canadian Lawyer*. 1. 10. 2010 (Dostupné na: <http://www.canadianlawyermag.com/Contested-federalism-and-the-aboriginal-challenge.html>, 24. 2. 2013).

Rustand, J., K. (2010b). Is „Inherent Aboriginal Self – Government“ Constitutional? *Canadian Constitution Foundation* (Dostupné na: <http://www.canadianconstitutionfoundation.ca/files/24/Is%20Inherent%20Aboriginal%20Self-Government%20Constitutional%20-%20%2012-01-10.pdf>, 24. 2. 2012), 1 – 11.

Smiley, D., V. (1965). The Two Themes of Canadian Federalism. *The Canadian Journal of Economics and Political Science/ Revue canadienne d'Economie et de Science politique*. Vol. 31, No. 1, 80 – 97.

Smiley, D. (1977). The Canadian Federation and the Challenge of Quebec Independence. *Publius. The State of American Federalism, 1977*. Vol. 8, No. 1, 199 – 224.

Smith, P. J. (1987). The Ideological Origins of Canadian Confederation. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 20, No. 1, 3 – 29.

Smith, D. E. (1991). Empire, Crown and Canadian Federalism. *Canadian Journal of Political Science/ Revue canadienne de science politique*. Vol. 24, No. 3, 451 – 473.

Smith, D. E. (2010). Canada: A Double Federation. In: Courtney, John C. – Smith, David, E. (eds), *The Oxford Handbook of Canadian Politics* (New York: Oxford University Press), 75 – 92.

Statnyk, K. (2009). Aboriginal Self – Government: Finding A Path. In: Deshpande, N. – Huppé, D. (eds), *Federalism – e*. Vol. 10 (Dostupné na: <http://www.queensu.ca/iigr/pub/Ejournals/federalismE/volume-10.pdf>, 24. 10. 2013), 91 – 102.

Stevenson, G. (2008). Federalism and Intergovernmental Relations. In: Whittington, M. – Williams, G. (eds), *Canadian Politics in the 21st Century* (Toronto: Thomson Nelson), 78 – 104.

Varney, D., V. (1995). Federalism, Federative Systems, and Federations: The United States, Canada, and India. *Publius*. Vol. 25, No. 2, 81 – 97.

Watts, R., L. (1991). Canadian Federalism in the 1990s: Once More in Question. *Publius. The State of American Federalism, 1990 – 1991*. Vol. 21, No. 3, 169 – 190.

Watts, Ronald L. (1998). Federalism, Federal Political Systems, and Federations. *Annual Review of Political Science*. Vol. 1., No. 1., 117 – 138.

White, G. (2002). Treaty Federalism in Northern Canada: Aboriginal – Government Land Claims Boards. *Publius*. Vol. 32, No. 3, 89 – 114.

Young, R. (2006). Open Federalism and Canadian Municipalities. A Briefing Note. *Institute of Intergovernmental Relations Queen's University* (Dostupné na: <http://politicalscience.uwo.ca/mlg/Papers/Open%20Federalism.pdf>, 16. 3. 2013), 1 – 31.

8.3 Internetové zdroje

Aboriginal Affairs and Northern Development Canada (2010a). *Statement of the Government of Canada on Indian policy (The White Paper, 1969)* (Dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100010189/1100100010191>, 24. 2. 2013).

Aboriginal Affairs and Northern Development Canada (2010b). *Fact Sheet: Canada's Position On The United Nations Declaration On The Rights Of Indigenous Peoples* (Dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100016392/1100100016393>, 24. 2. 2013).

Aboriginal Affairs and Northern Development Canada (2010c). *Canada's Statement of Support on the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples* (Dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1309374239861/1309374546142>, 24. 2. 2013).

Aboriginal Affairs and Northern Development Canada (2010d). *Backgrounder: Canada's Endorsement Of The United Nations Declaration On The Rights Of Indigenous Peoples* (Dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1292353979814/1292354016174>, 24. 2. 2013).

Aboriginal Affairs and Northern Development Canada (2011). *United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples* (Dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1309374407406/1309374458958>, 24. 2. 2013).

Aboriginal Affairs and Northern Development Canada (2013). *First Nations* (Dostupné na: <http://www.aadnc-aandc.gc.ca/eng/1100100013791/1100100013795>, 24. 2. 2013).

Assemblée Nationale Québec. *Members* (Dostupné na: <http://www.assnat.qc.ca/en/deputes/index.html>, 16. 3. 2013).

Assemblée Nationale Québec. *Projet de loi no 99. Loi sur l'exercice des droits fondamentaux et des prérogatives du peuple québécois et de l'État du Québec/ Bill n°99 : An Act respecting the exercise of the fundamental rights and prerogatives of the Québec people and the Québec State. Ve znění pozdějších předpisů* (Dostupné na: <http://www.assnat.qc.ca/en/travaux-parlementaires/projets-loi/projet-loi-99-36-1.html>, 9. 3. 2013).

Canada.com (2006). *Harper promises 'open federalism' to Quebec*. 20. 4. 2006 (Dostupné na: <http://www.canada.com/nationalpost/story.html?id=dd27eba7-dbc8-4718-8376-b25865a1d35b&k=19176>, 16. 3. 2013).

Canada's Human Rights History. *White Paper on Indian Policy* (Dostupné na: http://www.historyofrights.com/events/white_paper.html, 24. 2. 2013).

Canada in the Making (a). *1774 – 1791: Revolutionary Changes* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/themes/constitution/constitution7_e.html#Qu%C3%A9becact, 1. 2. 2013).

Canada in the Making (b). *The Québec Act, 1774* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/_textpops/constitution/doc43_e.html, 1. 2. 2013).

Canada in the Making (c). *1791 - 1837: A New Constitution* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/themes/constitution/constitution8_e.html, 1. 2. 2013).

Canada in the Making (d). *Report on the affairs of British North America* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/_textpops/constitution/doc87_e.html, 1. 2. 2013).

Canada in the Making (e). *1839 - 1849: Union and Responsible Government* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/themes/constitution/constitution11_e.html, 1. 2. 2013).

Canada in the Making (f). *Act of Union, 1840* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/_textpops/constitution/doc90_e.html, 1. 2. 2013).

Canada in the Making (g). *1867 - 1931: Becoming a Nation* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/themes/constitution/constitution13_e.html, 17. 2. 2013).

Canada in the Making (h). *1867 - 1931: Territorial Expansion* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/themes/constitution/constitution14_e.html, 17. 2. 2013).

Canada in the Making (i). *1931 - 1982: Toward Renewal and Patriation* (Dostupné na: http://www.canadiana.ca/citm/themes/constitution/constitution15_e.html, 17. 2. 2013).

Federal Court (2012). *Welcome*. Publikováno: 31. 12. 2012 (Dostupné na: http://cas-ncr-nter03.cas-satj.gc.ca/portal/page/portal/fc_cf_en/Index, 28. 1. 2013).

Government of Canada. Statistics Canada (2009). *Distribution of House of Commons seats at general elections (Elections results 2011)*. Publikováno: 11. 9. 2009 (Dostupné na: <http://www.statcan.gc.ca/tables-tableaux/sum-som/l01/cst01/govt10a-eng.htm>, 2. 2. 2013).

Government of Canada. Privy Council Office (2010). *Difference between Canadian Provinces and Territories*. Publikováno: 12. 4. 2010 (Dostupné na: <http://www.pco-bcp.gc.ca/aia/index.asp?lang=eng&page=provterr&sub=difference&doc=difference-eng.htm>, 28. 1. 2013).

Government of Canada. Privy Council Office (2011). *Intergovernmental Relations in the Canadian Context*. Publikováno: 1. 6. 2011 (Dostupné na: <http://www.pco-bcp.gc.ca/aia/index.asp?lang=eng&page=relations&doc=context/context-eng.htm#1>, 28. 1. 2013).

Government of Canada. Privy Council Office (2012). *Federalism in Canada*. Publikováno: 8. 2. 2012 (Dostupné na: <http://www.pco-bcp.gc.ca/aia/index.asp?lang=eng&page=federal&sub=why-pourquoi&doc=why-pourquoi-eng.htm>, 28. 1. 2013).

Government of Canada (2013). *Improving and Devolving Northern Governance*. Publikováno: 16. 1. 2013 (Dostupné na: <http://www.northernstrategy.gc.ca/gov/index-eng.asp>, 28. 1. 2013).

Kativik Regional Government. *General Information* (Dostupné na: <http://www.krg.ca/en/general-information-krq>, 24. 2. 2013).

Makivik Corporation (a). *Recent History & Demographics* (Dostupné na: <http://www.makivik.org/our-communities/recent-history-demographics/>, 24. 2. 2013).

Makivik Corporation (b). *Nunavik Government* (Dostupné na: <http://www.makivik.org/building-nunavik/nunavik-government/>, 24. 2. 2013).

National Post (2013). *Andrew Coyne* (Dostupné na: <http://fullcomment.nationalpost.com/author/acoynenp/>, 16. 3. 2013).

Oxford Reference. *Rowell-Sirois Commission* (Dostupné na: <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100431487>, 17. 2. 2013).

Parliament of Canada. *About the Senate* (Dostupné na: <http://sen.parl.gc.ca/portal/about-senate-e.htm>, 15. 3. 2013).

Parliament of Canada (a) (2011). *About the Senate*. Publikováno: 27. 5. 2011 (Dostupné na: <http://www.parl.gc.ca/ParlInfo/Compilations/senate.aspx?Menu=Senate>, 2. 2. 2013).

Parliament of Canada (b) (2012). *About the House of Commons*. Publikováno: 15. 6. 2012. (Dostupné na: <http://www.parl.gc.ca/ParlInfo/Compilations/HouseOfCommons.aspx?Menu=HoC>, 2. 2. 2013).

Parliament of Canada (c) (2012). *Members of the House of Commons*. Publikováno: 28. 11. 2012 (Dostupné na: <http://www.parl.gc.ca/parlinfo/Lists/Members.aspx?Parliament=1924d334-6bd0-4cb3-8793-cee640025ff6>, 2. 2. 2013).

Parliament of Canada (d) (2013). *Senators*. Publikováno: 28. 1. 2013 (Dostupné na: <http://www.parl.gc.ca/parlinfo/lists/senators.aspx?Language=E&Parliament=1924d334-6bd0-4cb3-8793->

cee640025ff6&Name=&Party=&Province=&Gender=&Current=True&PrimeMinister=&TermEnd=&Ministry=&Picture=False, 2. 2. 2013).

Prime Minister of Canada Stephen Harper (2006). *Prime Minister Harper and Premier Charest sign historic agreement establishing a formal role for Québec in UNESCO*. 5. 5. 2006 (Dostupné na: <http://pm.gc.ca/eng/media.asp?id=1151>, 16. 3. 2013).

The Canadian Encyclopedia (a). Historica – Dominion. *Québec Referendum (1995)*. (Dostupné na: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/articles/quebec-referendum-1995>, 9. 3. 2013).

The Canadian Encyclopedia (b). Historica – Dominion. *Bloc Québécois* (Dostupné na: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/articles/bloc-quebécois>, 9. 3. 2013).

The Legislative Assembly of the Northwest Territories. *A Comparison of Provincial & Territorial Governments* (Dostupné na: http://www.assembly.gov.nt.ca/_live/pages/wpPages/factscomparisonofprovincia landterritorial.aspx, 28. 1. 2013).

9 Resumé

There are many reasons why states decide to organize their internal structure as federation. We can mention the vast area of the state, historical development or dissimilarity among the inhabitants in the aspects like religion or language. In case of Canada, all these standpoints must be taken into account.

The main aim of this bachelor thesis, which is called „*The Development and Perspectives of Canadian Federalism*,“ is the analysis of Canadian federalism. At first I will analyse the Canadian federalism in comparison to theory of federalism. Then I will search answers for these questions: „*What did create and form the Canadian federation?*“, „*Do these events influence the Canadian federation in these days?*“, „*Are there any threats for Canadian federation in this time?*“ and „*Does Canada face to threat of disintegration in this time?*“ I also try to predict in this thesis the development of Canadian federalism in the future.

This thesis is divided into two parts. In the first of them the theory of federalism is introduced. Canadian federalism is analysed in the second part. I am focused on the historical and political aspect which have formed the Canadian federalism, specially the relationship between Anglophone majority and Francophone minority which has been and will be very problematic. One of the chapters of the thesis is devoted to the Canadian Native People. The reason is clear – the emancipation of the Native People caused a significant change in the development and arrangement of Canadian federation.